

Kærlighed & Parforhold

AALBORG UNIVERSITET

Rapportens samlede antal tegn

(med mellemrum & fodnoter): 142.953

Svarende til antal normalsider à 2400 tegn: 59,6

Amalie Eriksen, Studienummer: 20173485

10. Semester, Psykologi,

Speciale

Aalborg Universitet

Dato: 14/10-2022

Vejleder: Alfred Sköld

Abstract

English title: Love & Relationships

This thesis is focused on researching how you can understand The phenomenon of Love and Relationships. Furthermore the thesis is focused on finding out if and how the phenomenon has changed throughout a time period of the last 200 years, and how society affects the phenomenon. The main question to be solved is; *How can you understand Love and Relationships from an evolutionary-, attachment- and social psychological point of view. And how has society's view of love and relationships changed over the past 200 years.*

The thesis will research this main question, through an eclectic view and comparison of the three chosen theories. With the eclectic method it is possible to get a wide range of information on how love and relationships is described, from more than one psychological angle. The different theories present their own view and ideas on what love and relationships are, but together they can make a more varied conclusion on how love and relationships can be defined, and furthermore used to form an overview of how society's view has changed throughout time.

The evolutionary view on love and relationships will mainly be presented through theories by Charles Darwin and David Buss. Further the attachment theory will mainly be presented through John Bowlby and Mary Ainsworth theory on attachment. Lastly the social psychology view on love and relationships will be presented through five different social psychological views. The theories that will be used are by Erich Fromm, Anthony Giddens, Eva Illouz, Zygmunt Baumann and lastly Robert Sternberg. After the explanations of the different theories, there will be a discussion that firstly searches to find out how the theories can understand how love and relationships can be explained from each view, and how they match each other, and how they don't. The second part of the discussion will answer the last part of the main question, and will discuss how society's view of love and relationships has changed over the last 200 years. Lastly in this thesis there will be a final conclusion that seeks to answer the thesis main question. The conclusion presents how love and relationships are defined as a phenomenon that is created to secure the long term relationships and

the reproduction of the species. Further it is concluded that human attachment is formed in childhood, and that the attachment patterns will follow the individual through adulthood, and be the premises of how the individual is involved in later relationships. Furthermore it is concluded that love is a wide phenomenon that isn't exclusive for a romantic partner, but is a phenomenon and emotion humans will meet in other relationships, such as friendships and family.

Lastly it is concluded that love and relationships in fact have changed over the last 200 years. The relationship has been changed from an arrangement someone else makes on your behalf through the acceptance of society, to now becoming an individual choice on who you want to date. It also has changed the view on finding one person to live throughout life with, to become an option to participate in more loose relationships, and change them as you please. The final conclusion states that love and relationship can be understood as a wide subject, which is constantly changing. And is most likely to keep changing throughout time.

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1	1
1.1 Projekt indledning og problemformulering	1
1.2 Bevæggrund	3
1.3 Afgrænsning	3
1.4 Fremgangsmåde i projektet	5
1.5 Videnskabsteoretisk afsæt	5
1.5.1 - Simo Køppe - En moderat eklekticisme	5
Kapitel 2	8
2.1 Evolutionært	8
2.1.1 - Naturlig- og seksuel selektion	9
2.1.2 - Kærlighed som tilpasning	11
2.1.3 - Forskelle på mænd og kvinder	13
2.1.4 - Kærlighed som Evolution	14
2.2 Tilknytning	15
2.2.1 - Tilknytningsteori	15
2.2.2 - Tilknytning i voksenlivet	18
2.3 Social Psykologisk	20
2.3.1 - En altafgørende kraft	20
2.3.2 - Transformation af kærlighed	23
2.3.2.1 - Social status	23
2.3.2.2 - Sande følelser	24
2.3.2.3 - Anerkendelse	25
2.3.2.4 - Valg af partner	27
2.3.3 - Flydende kærlighed	29
2.3.4 - Duplex teori af kærlighed	33
2.3.4.1 - The Triangular Theory of Love	33
2.3.4.2 - A Theory of love as a story	36
Kapitel 3	37
3.1 - Hvordan kan kærlighed og parforhold forstås?	38
3.1.1 - Evolutionær forståelse af kærlighed og parforhold	38
3.1.2 - Kærlighed og parforhold gennem tilknytningsteorien	41
3.1.3 - Parforhold med individet i fokus	43

3.1.4 - Kærligheden er varierende og opstår i forskellige relationer	44
3.1.5 - Opsummerende forståelse af kærlighed og parforhold	47
3.2 - Hvordan er synet på kærlighed og parforhold forandret?	48
3.2.1 - Uundgåelig evolutionær forandring?	48
3.2.2 - Transformation af kærlighed og parforhold	51
3.2.3 - Nye kærligheds udfordringer?	54
Kapitel 4	57
4.1 Konklusion	57
PENSUMOPGØRELSE	60
REFERENCELISTE	63

Kapitel 1

I specialets første kapitel vil jeg præsentere en indledning og problemformulering, derudover vil der blive fremlagt en bevæggrund til hvorfor jeg netop har valgt dette fokus. Efterfølgende vil jeg præsentere specialets opbygning, hvortil jeg til sidst vil fremlægge specialets videnskabsteoretiske afsæt, samt hvorfor jeg mener dette teoretiske syn er relevant for specialet.

1.1 Projekt indledning og problemformulering

“Kærligheden er tålmodig, kærligheden er mild, den misunder ikke, kærligheden praler ikke, bilder sig ikke noget ind. Den gør intet usømmeligt, søger ikke sit eget, hidser sig ikke op, bærer ikke nag. Den finder ikke sin glæde i uretten, men glæder sig ved sandheden. Den tåler alt, tror alt, håber alt, udholder alt. Kærligheden hører aldrig op.” (Bo & Engdal, 2014, p. 171).

Sådan lyder citatet fra Paulus i Biblen. Kærligheden bliver her beskrevet som en stærk og positiv følelse, der er medvirkende til at få mennesket til at overvinde livets svære udfordringer. Kærligheden bliver i daglig tale, omtalt som værende noget varmt og følsomt, som udviser respekt overfor medmennesker. At elske er svært at definere, hvilket gør kærligheden til noget der ligeledes også er svært at definere (Bo & Engdal, 2014, p. 171). Overordnet kan man skelne mellem to typer af kærligheden; *Eros* og *Agape*. Platonismen er en central inspirationskilde til *Eros-kærligheden*, hvor den kristne kulturarv er inspirationskilde til *Agape*. *Eros-kærligheden* omhandler kærligheden der opstår mellem par, hvor der er en fysisk tiltrækning til stede. *Agape* handler i højere grad om næstekærlighed, den kærlighed mennesket især føler mod venner og familie (Bo & Engdal, 2014, p. 172). Specialet vil hovedsageligt omhandle kærligheden der er i et partnerskab; *Eros*. Specialet vil dog også kort indeholde segmenter hvor der bliver præsenteret kærligheden mennesket føler til andre, end sin partner; *Agape*.

Siden romantikken har mennesket i den vestlige verden haft en forestilling om “den eneste ene”. Tankegangen om den eneste ene stamme ligesom *Eros* begrebet, fra

platonismen. Kærlighedsopfattelsen om at menneskets eneste ene, er menneskets 'bedre halvdel' og manglende del som gør mennesket 'helt' igen, stammer fra Platons; *Symposien* (Bo & Engdal, 2014, p. 173). I *Symposien* lader Platon, Aristofanes berette myten om menneskets dobbelthed; dobbelt mand, dobbelt kvinde & blandingen af mand og kvinde. Alle disse dobbeltmennesker havde 4 arme, 4 ben, 2 hoveder osv. Zeus mente disse dobbeltmennesker var en trussel mod guderne, og han delte dem derfor i to. Herudfra kom menneskets homoseksualitet og heteroseksualitet (Møhl, 1990, p. 235). Mennesket har lige siden splittelsen søgt efter den anden halvdel; menneskets manglende bedre halvdel (Bo & Engdal, 2014, p. 173f). Ud fra *Symposien* kan kærligheden forstås som noget mennesket ihærdigt søger, for at kunne blive hel igen. En menneskelig stræben efter helhed.

Grundet kærligheden størrelse beskrives det som et vagt term, som benyttes til at beskrive en større mængde af emotioner, hvilket involvere at være stærkt knyttet til et andet menneske. Termet 'kærlighed' dække både den kærlighed vi har til f.eks. sin mor og ens familie, og den dækker den kærlighed man har til sine venner, og til sin romantiske partner. Disse former for kærlighed ses dog ikke som den samme form, da kærligheden kommer til udtryk forskelligt i forskellige relationer. Hvad disse typer af forhold og relationer har til fælles, er en følelse af nydelse og kærlighed i samvær med individet (Workman & Reader, 2008, p. 321). Kærligheden og parforholdet er et socialt grundlag for mennesket. Kærligheden kan være både lykkelig og ulykkelig, og alt hvad der kan være herimellem. Mennesket er optaget af kærligheden, optaget af at finde en partner og optaget af manglen på kærlighed. Kærligheden fylder meget i og for mennesket, og kommer i flere typer af relationer; herunder også det romantiske parforhold (Bo & Engdal, 2014).

Kærligheden bliver beskrevet som noget der fylder meget for mennesket. Yderligere beskrives det som et fænomen mennesket møder gennem hele livet, i flere forskellige relationer. Grundet kærlighedens bredde har det startet en undren hos mig, om hvordan man kan forstå kærlighed og parforhold, som et alment fænomen for mennesket. Yderligere har det startet en undren om hvorvidt kærligheden er forandrende og om tilgangen til netop kærligheden og parforhold ændrer sig for mennesket. Denne undren har givet mig lysten og nysgerrigheden til at udnytte mit afsluttende speciale til at

undersøge netop kærlighed og parforhold. Hvilket har ledt til specialets endelige todelte problemformuleringen:

Hvordan kan man forstå kærlighed og parforhold i et evolutions-, tilknytnings- og socialpsykologisk perspektiv?

Samt hvordan er samfundets syn på kærlighed og parforhold blevet forandret gennem de sidste 200 år?

1.2 Bevæggrund

Kærlighed ses som et af de mest fascinerende og frustrerende komplekser i et menneskes liv. Kærlighed er noget, som fylder hos mange mennesker og er noget som de fleste oplever gennem livet; nogle oplever det endda flere gange. Kærlighed er både noget mennesket møder i film, litteratur, musik osv. (Hepper & Carnelly, 2012, p. 2). Netop fordi kærlighed kommer i mange aspekter og er noget, som mennesket møder ofte, synes jeg, det er et yderst interessant fænomen at dykke ned i. Ud fra denne personlige interesse kom idéen om at skulle benytte mit speciale til netop at undersøge dette fænomen. Ydermere synes jeg specifikt, det er interessant at undersøge, hvordan vi mennesker indgår i romantiske relationer, og hvad disse relationer indebærer. Interessen stammer yderligere fra at kærlighed også er noget der har fyldt og stadig fylder i mit eget liv, hvilket har været med til at fylde på interessen, for at undersøge fænomenet kærlighed og de romantiske relationer, der kan opstå. Kærlighed er et fænomen med mange aspekter, og kan forstås ud fra mange vinkler. Jeg er hovedsageligt interesseret i at undersøge de romantiske relationer - herunder parforhold - da jeg undrer mig over, hvorvidt den romantiske konstellation at have en kæreste, stadig er et menneskeligt behov. Samt hvorvidt det i dag i højere grad er et socialt konstrueret behov, mennesket søger grundet socialt opstillede normer og idealer.

1.3 Afgrænsning

I dette afsnit vil der blive præsenteret en afgrænsning af specialets emne. Specialet vil overordnet omhandle emnet: Kærlighed og parforhold. Kærlighed er et stort fænomen, og i dag udspiller romantiske parforhold sig på flere forskellige måder. Der er i dag flere typer af romantiske parforhold og flere forskellige måder at indgå i disse; f.eks.

både på tværs af køn og antallet af partnere. Idet kærlighed er et stort felt at skulle undersøge, har jeg derfor valgt at afgrænse mig til kærligheden mellem to individer i en romantisk relation. Yderligere har jeg valgt at afgrænse mig til en romantisk relation i et heteroseksuelt par. Dette valg har jeg taget på baggrund af, at mange primære tekster og undersøgelser tager udgangspunkt i et heteroseksuelt forhold mellem én mand og én kvinde. Yderligere ser jeg grund til at begrænse mig ind på det heteroseksuelle forhold, netop grundet kærlighedsfænomenets størrelse. Ved at afgrænse mig til én type af forhold, kan jeg bedre indfange omfanget af denne type af relation, og dermed undersøge dette fænomen grundigt.

Kærlighed er et fænomen der altid har været der, og vi mennesker har altid indgået i romantiske relationer. Jeg afgrænser mig derfor også tidsmæssigt ved blot at undersøge kærligheden indenfor en specifik tidsperiode, hvor jeg derudfra benytter den relevante teori til at diskutere evt. ændringer og forbehold, der er sket ved kærligheden og dens parforhold. Jeg afgrænser mig derfor til en periode fra ca. 1800 - nu. Specialet vil dermed strække sig over ca. 200 år, og vil ende ud i en diskussion om, hvordan kærlighed og romantiske parforhold kan forstås, samt hvordan det har ændret sig i denne tidsperiode.

Dette har ledt til problemformuleringen;

Hvordan kan man forstå kærlighed og parforhold i et evolutions-, tilknytnings- og socialpsykologisk perspektiv?

Samt hvordan er samfundets syn på kærlighed og parforhold blevet forandret gennem de sidste 200 år?

Hensigten med problemformuleringen er at undersøge, hvordan kærlighed og parforhold er beskrevet, og hvordan dette fænomen bliver forklaret og forstået fra forskellige teoretiske perspektiver. Derudover søger jeg i opgaven at undersøge og diskutere, hvordan mennesket evolutionært set benytte kærlighed og parforhold, hvordan kærligheden udspiller sig i det sociale samfund i dag, samt hvordan dette påvirker den romantiske relationer mellem 2 mennesker i et parforhold. Ydermere vil jeg undersøge hvordan fænomenet har ændret sig i takt med samfundets konstante udvikling.

1.4 Fremgangsmåde i projektet

For at prøve at besvare den stillede problemformuleringen har jeg inddelt specialet i 4 forskellige kapitler. I Kapitel 1 introducerer jeg specialets fokus, vha. en indledning, bevæggrunde og afgrænsning. Til sidst i Kapitel 1 vil jeg i afsnit 1.5. præsentere specialets videnskabsteoretiske afsæt, som vil redegøre for valget af Simo Køppe's eklektiske tilgang. I Kapitel 2 vil jeg redegøre for de udvalgte teoretiske tilgange. Dette indebærer dele af den evolutionære teori, tilknytningsteorien, samt 5 forskellige socialpsykologiske teoretikers syn på kærlighed og parforhold; Erich Fromm, Anthony Giddens, Eva Illouz, Zygmunt Bauman og Robert Sternberg. I specialets kapitel 3 vil jeg benytte de udvalgte teorier til at besvare den stillede problemformulering, gennem en diskussion der vil blive delt op i to diskussioner, for at besvare begge dele af den todelte problemformulering. Slutteligt i Kapitel 4 vil jeg komme med en konklusion, der endegyldigt prøver at besvare den stillede problemformulering, ud fra specialets teorier og diskussion.

1.5 Videnskabsteoretisk afsæt

I dette afsnit vil jeg redegøre for hvilket videnskabsteoretisk afsæt opgaven indebærer, og prøver at besvare problemformuleringen ud fra. Opgaven tager afsæt i Simo Køppe's syn på eklekticisme, inden for udviklingen af videnskab. Denne videnskabsteoretiske tilgang er valgt ud fra min interesse i at benytte flere forskellige teorier og perspektiver til at undersøge og forklare projektets problemformulering. Den eklektiske tilgang er netop valgt for at kunne belyse fænomenet kærlighed og romantiske relationer fra flere vinkler. Denne videnskabsteoretiske tilgang har jeg valgt, da jeg finder den interessant og anvendelig i forsøget på at undersøge og belyse et givent fænomen.

1.5.1 - Simo Køppe - En moderat eklekticisme

Eklekticisme stammer fra det oldgræske, og defineres som selektion eller 'at vælge'. En snæver fortolkning af eklekticisme, beskriver det som et valg af forskellige elementer, uden hensyn til mulige modsætninger mellem de valgte elementer (Køppe, 2008, s. 27). I *En moderat Eklekticisme* (2008) argumentere psykologen og

videnskabsfilosoffen Simo Køppe for nødvendigheden af *eklekticisme* indenfor udviklingen af videnskab; herunder udviklingen af den psykologiske videnskab (s. 15). Simo Køppe redegør for, hvordan *eklekticisme* ofte vurderes som noget negativt, idet den forbindes som en praksis, hvor der kritikløst bliver samlet forskellige teoretiske/empiriske teorier og tilgange til en enhed, som kan ses som homogen. Hertil argumentere Køppe for, om det ikke er på tide at overveje positive aspekter af *eklekticisme*, som til dels ikke er kritikløst, men som derimod kan udtænke forskellige kombinationer af forskellige teoretiske synspunkter (Køppe, 2008, s. 15).

Køppe fremlægger her, at der skelnes mellem to forskellige former for *eklekticisme*; en positiv og en negativ form. Den negative, som før nævnt, ses som kritikløst og refleksionsløs. En måde hvorpå eklekticismen fremstår negativ, kan f.eks. opstå ved videnskabelig teori. Her menes der ikke at man kan benytte en eklektisk tilgang, da der ved en evt. eklektisk tendens, er tale om at teorien diskvalificeres. Da eklektisk tilgang i denne situation ses som værende noget overfladisk og kritikløst, derudover ses det ydermere som en refleksion løs kombination af foreliggende teorier (Køppe, 2008, s. 28). Hvor Køppe i modsætning hertil argumenterer for en positiv eller moderat reflekteret anvendelse af eklekticisme, hvor der kritisk bliver overvejet kombinationer af forskellige teoretiske synspunkter for at skabe det bedste grundlag for at opnå det mål, der bliver søgt efter (Køppe, 2008, s. 15; 28). En måde hvorpå Køppe fremlægger eklekticismen som noget positivt og velovervejet, er f.eks. ved et terapeutisk forløb. Hertil kan en terapeut benytte sig af forskellige relevante teorier, for at få den bedste mulige terapi baseret på kombinerede træk fra en række forskellige teorier (Køppe, 2008, s. 28).

Ifølge Køppe (2008) er eklekticisme hverken god eller dårlig, han argumenterer derimod for, at eklekticismen er en 'eksistensbetingelse for videnskabelig udvikling', da en teoris udvikling kan gå i stå, hvis der ikke tilføres nye elementer. Med dette mener Køppe dog ikke, at den eklektiske proces altid vil være det mest hensigtsmæssige, da aspekter fra andre teorier ikke nødvendigvis altid bidrager, men yderligere kan ende som betydningsløse for teorien. Hertil advarer Køppe om den kritikløse eklekticisme, som kan ende med at forringe den igangværende teori (s. 29-33).

Køppe argumentere for at moderat eklektisme vil fremme udviklingen af psykologiske teorier gennem positive eklektiske processer, hvor teorier inspirerer andre teorier til at udvikle en bedre forståelse for det omhandlende fænomen. Hertil fremstiller Køppe en central pointe, hvortil han mener at psykologien bør åbne op for teoretisk og metodisk inspiration på tværs af psykologiske videnskaber så længe, det gøres kritisk, så man ikke forringer det eksisterende teori (Køppe, 2008, p. 28).

Jeg vil i specialet benytte mig af den eklektiske videnskabsteoretiske tilgang for at prøve at skabe en bredere forståelse af kærlighedsfænomenet gennem tiden. Dette vil gøres ud fra flere forskellige teoretikers synspunkter, teorier, og idéer om kærlighed, samt hvordan kærligheden har udviklet sig gennem tiden. Jeg har valgt den eklektiske tilgang til netop at kunne benytte forskellige teorier fra forskellige psykologiske retninger. Jeg benytter derfor både evolutionær teori, tilknytningsteori og socialpsykologisk teori. Dette gør jeg, således jeg bedst muligt kan indfange forståelsen af kærlighed som fænomen. Jeg benytter eksempelvis den evolutionære teori, for at kunne se, hvordan kærlighed og parforhold er et fænomen, der til dels er med til at udvikle mennesket, og dets udbytte af et parforhold, og hvordan behovet for et parforhold kan have ændret sig gennem tiden. Yderligere benytter jeg mig af tilknytningsteorien for at kunne forstå, hvordan mennesket danner tilknytningsmønstre i barndommen, og hvordan disse tilknytningsmønstre f.eks. bliver benyttet senere hen i livet, og om de muligvis påvirker romantiske relationer, og hvordan et menneske indgår i relationen. Slutligt benytter jeg en socialpsykologisk tilgang for at kunne undersøge, hvordan samfundet påvirker mennesket og dets romantiske relationer. Herunder hvordan samfundet har ændret sig gennem tiden, og dermed hvordan mennesket tilgang til kærlighed og romantiske relationer derunder også kan have ændret sig.

Yderligere benytter jeg mig af den eklektiske tilgang, for netop også at se, om disse forskellige tilgange og teorier stemmer overens med hinanden. Ydermere om der er flere forskellige måder man kan forklare og beskrive kærligheden og de parforhold på i dag, samt hvordan dette evt. har ændret sig gennem tiden.

Hermed er det relevant for mig at benytte en eklektisk tilgang, der tillader mig at benytte flere forskellige tilgange til at undersøge min problemformulering.

Jeg er dog opmærksom på så vidt muligt at være kritisk overfor de teorier, jeg vælger at benytte, for at kunne opretholde en moderat eklektisk tilgang, og ikke ende med et produkt, der kritikløst har blandet teorier sammen. Jeg benytter mig af eklekticismen, for at støtte og brede min undren, og ikke for at forringe den eksisterende viden indenfor feltet jeg undersøger.

Kapitel 2

Kapitel 2 vil indeholde en redegørelse af forskellige teorier, jeg mener, er relevant for at kunne undersøge og diskutere kærlighed og romantiske parforhold. Dette kapitel vil afspejle mit valg af den eklektiske tilgang, da jeg vil inddrage flere forskellige teorier, der alle siger noget om kærlighed og romantiske parforhold.

Til at starte med benytter jeg den evolutionære teori, som omhandler menneskets naturlige udvikling, og hvad dette kan bidrage med til at forstå kærlighed og parforhold, samt den menneskelige evolutionære udvikling gennem tiden. Dernæst vil jeg benytte tilknytningsteori, for at skabe en forståelse for, hvordan vi mennesker vokser op og knytter os til andre mennesker, og hvordan dette senere i livet påvirker individet, når der skal skabes romantiske parforhold. Slutteligt vil teoriafsnittet indeholde flere forskellige socialpsykologiske teorier, som er med til at danne en forståelse for, hvordan samfundet beskriver kærlighed og parforhold.

2.1 Evolutionært

I dette afsnit vil jeg benytte den evolutionære teori til at prøve at forstå kærlighed og parforhold, som et led i menneskets naturlige udvikling, gennem evolutionen. Der vil blive præsenteret teoretikere som Charles Darwin, og David Buss, som begge har deres egen beskrivelse af menneskets udvikling. Samt hvordan denne udvikling er med til at præge mennesket kærlighedsrelationer.

Kort fortalt er essensen af evolution, hvordan vi mennesker gennem tiden tilpasser os det miljø og det samfund, som vi lever i, og dermed udvikler fordelagtige egenskaber i, som hjælper mennesket bedst muligt til overlevelse.

Dette kaldes for naturlig udvælgelse eller selektion, hvilket desuden også kendes som *'survival of the fittest'* (Darwin, 1871, p. 85). Denne selektion sker gennem reproduktion af mennesket, hvortil disse egenskaber adaptere sig til hvilket habitat dette mennesker lever i. Evolution er en konstant proces, som sker generation efter generation (Katzenelson, 2011, p. 348). Evolutionspsykologien kommer heraf og er en disciplin som undersøger, hvorfor og hvordan mennesket som følge af evolutionen bliver programmeret til at opfatte, tænke, føle osv. Det antages derfor, at menneskets psykologiske tilpasninger har udviklet sig evolutionært for at kunne løse problematikker omhandlende f.eks. overlevelse og reproduktion til det konstant videreudviklet samfund. (Katzenelson, 2011, p. 348f). Dette kan f.eks. også benyttes til at forklare, hvordan vi som mennesker kan leve i forskellige kulturer og vokse op på forskellig vis, men derimod stadig have psykiske egenskaber til fælles.

Ifølge evolutionspsykologien, er der igennem hvert menneskeliv nogle *livsopgaver* som mennesket - generation efter generation - er gået igennem, og hermed har skulle adaptere en livsstil og tilgang til. Dette indebærer f.eks. kommunikation at finde mad, partnervalg, reproduktion, samt at kunne samarbejde og fungere socialt (Katzenelson, 2011, p. 352f). Fælles for disse livsopgaver er, at mennesket generation efter generation gennem evolutionen har tilpasset sig ved at adaptere en livsstil, således den er overensstemmende med det omkringværende samfund.

2.1.1 - Naturlig- og seksuel selektion

Tilpasning og adaptation sker gennem det, der kaldes for *naturlig selektion*, hvilket er en naturlig udvælgelse som sikrer sig, at de mest fordelagtige egenskaber videreføres (Darwin, 1871, p. 85). For at den *naturlige selektion* skal kunne finde sted, skal der være variation blandt de egenskaber, arten der er under udvikling, har nedarvet. Hertil kan der skelnes mellem, hvilke individer der klarer *livsopgaverne* bedre end andre gør, baseret på deres nedarvede egenskaber. Herefter vil de mindre fordelagtige egenskaber bortfalde, og de fordelagtige egenskaber vil fremhæves og videreføres. Dette kaldes *tilpasning* (Katzenelson, 2011, p. 348f). Med tilpasning menes der ikke at de nytilkomne egenskaber helt erstatter de gamle, men at de derimod bygges ovenpå og ind i de forhenværende egenskaber. Dette betyder, at de gamle egenskaber bevarer mindre dele af den oprindelige egenskab og dens komponenter, samtidigt med at tilføje

tilpasningen fra de nye egenskaber, så de passer bedre ind i det kontinuerlige udviklende samfund (Katzenelson, 2011, p. 354).

Evolution beskrives yderligere som en proces der tager tid, og er ikke noget, der betydeligt ændres i ét menneskeliv. Med dette menes der, at menneskeheden for hurtigt udvikler en ny livsstil, som ikke eksisterede i vores forfædres tid. Dette kan medføre en konsekvens af at selektionen ikke kan nå at følge med, og derfor er evolutionen ikke tilpasset det moderne menneske og den moderne verdens livsstil. Dette kaldes for *Time lag Argument*, hvilket betyder, at mennesket har udviklet en ny livsstil for hurtigt, så den naturlige selektion ikke kan nå at lave de nødvendige ændringer, i takt med at menneskets omgivelser og samfund, ændrer sig. Evolution kan derfor beskrives som en proces der sker kontinuerligt over flere generationer, før det træder i kraft (Workman & Reader, 2008, p. 335; Confer et al., 2010, p. 119).

Udover den *naturlige selektion*, findes der også den *seksuelle selektion*. Den *seksuelle selektion* omhandler de karaktertræk, som fremmer fordelagtige muligheder med potentielle mager. Denne opdagelse gjorde Edward Darwin under skriveprocessen af "*the origin of species*" (Darwin, 1871). Her fandt Darwin ud af, at der var mange arter, som både gik efter fysiske og adfærdsmæssige funktioner, hvilke er svære at forklare gennem den *naturlige selektion*. Han opdagede træk ved arter som f.eks. ikke bidrog til deres overlevelses evner - som er de evner der videreføres gennem naturlig selektion - men som i stedet f.eks. kunne hjælpe på deres sandsynlighed for at reproducere sig selv med det modsatte køn (Darwin, 1871, p. 91). Hvilket set fra et evolutionært perspektiv, også kan fremstilles som en positiv ting, på trods af den evt. øgede risiko af truende tendenser (Workman & Reader, 2008, p. 58f). Et andet eksempel på seksuel selektion, som ikke har betydning for fysisk overlevelse, er f.eks., tendensen til, at mænd finder kvinder med en timeglasfigur, mere tiltalende end kvinder uden. Dette gør de grundet de brede hofter, som signaleret til manden, at kvinden er fertil, og manden derfor har en større chance for at reproducere med kvinden (Workman & Reader, 2008, p. 59).

Under den *seksuelle selektion* findes der yderligere to kategorier. Den Intraseksuelle og den Interseksuelle (Workman & Reader, 2008, p. 59). Den Intraseksuelle indebærer individer, der slås med individ af samme køn, om adgang til det modsatte køn. I de fleste tilfælde er det mænd, der slås med mænd om adgang til kvinder. Dette ses som

værende grundlæggende for, at mænd har udviklet funktionen til at slås og konkurrere med hinanden, når det gælder kvindelig opmærksomhed. På den modsatte side, er der den interseksuelle selektion, hvilket indebærer et individ af ét køn, som prøver at forføre det modsatte køn. Hertil er det ofte manden, der prøver at imponere kvinden, da hun i de fleste tilfælde er den sværeste at imponere. Dette ses som værende en af grundene til, at evolutionen af de mere tiltalende og tiltrækkende træk ved mænd, er blevet for at imponere kvinderne (Workman & Reader, 2008, p. 59).

Et eksempel på interseksuel selektion er f.eks. hvordan en påfugl af hankøn, har flotte fjer. Disse benyttes nemlig til at imponere hunpåfuglene. Dette er ikke et tegn på naturlig selektion, men den seksuelle selektion. Da pæne fjer ikke nødvendigvis redder påfuglens liv, men fremmer påfuglens chancer for at finde en mage at reproducere med (Darwin, 1871, p. 92). Ud fra dette forudså Darwin også, at kvinderne er dem, der bør være kræsne omkring valg af partner, da kvinderne evolutionært ikke ændrede deres udseende for at imponere mænd, men at kvinderne tværtimod var dem, der skulle imponeres (Workman & Reader, 2008, p. 59).

2.1.2 - Kærlighed som tilpasning

Fra et evolutionært synspunkt er kærlighed en adaptation og tilpasning, som mennesket gør sig gennem generationer. Disse adaptationer er designet til at løse eventuelle problematikker, der kan opstå gennem evolutionen, vedrørende menneskets overlevelse og reproduktion (Buss, 2006, p. 65f).

Hertil forklarer David Buss (2006), at kærligheden ikke ses som et fænomen, der er til for sin egen skyld eller som et biprodukt, der er kommet med evolutionen. Men derimod at kærligheden ses som et fænomen, der er udviklet til at tjene forskellige funktioner. Hertil nævner Buss syv forskellige funktioner, som tidligere evolutionære teorier viser at kærligheden er til for. De syv funktioner er; (1) udvisning af reproduktive ressourcer, (2) Seksuel adgang, (3) signalere seksuel troskab, (4) fremme et eksklusivt forhold gennem at værne om sin mage, (5) udvise forpligtelse til partner, (6) handling som vil lede til succesfuld reproduktion, (7) Udvise forældre mæssig investering (p. 66). Alle disse funktioner er med til at sikre reproduktion gennem f.eks. et længerevarende fast og eksklusivt forhold, hvor begge parter udviser forpligtelse

til hinanden og udviser en investering i sine evt. afkom. Disse træk er evolutionært tiltalende for mennesket, og er faktorer, der kommer af kærlighed.

For at disse funktioner kan opstå og yderligere følge med evolutionen, skal der være to enheder, der korrelerer med hinanden. Dette kan f.eks. være en korrelation mellem længerevarende øjenkontakt, som udløser (2) seksuel adgang. Når en sådan korrelation opstår generation efter generation, og videregiver positive informationer om at disse funktioner sikrer en reproduktiv overlevelse, kan den naturlige selektion benytte disse korrelationer til at oprette adaptationer, som er designet til at opfange korrelationerne og dets betydning. Dette har f.eks. været medvirkende til at udvikle en jalousi i mennesket, som kan opfange, om ens partner udviser tegn på utroskab. (Buss, 2006, p. 65f). Jalousi som en adaptiv mekanisme kan være til gavn, for at opretholde og sikre reproduktionen. Et eksempel på dette er f.eks., hvis en part af et eksklusivt forhold, opfanger at den anden part har en længerevarende øjenkontakt med et menneske uden for forholdet, kan denne øjenkontakt; grundet korrelation udfaldet; sende signaler om at den anden partner vil indgå i (2) seksuel adgang med en part uden for forholdet. Med dette udviser den anden partner ikke forpligtelse til sin partner, og sætter dermed reproduktionen i fare. Hertil kan jalousien medvirke til, at partneren bliver jaloux og går ind og stopper utroskaben, og dermed opretholder det igangværende parforhold og sikrer reproduktionen. Her ses jalousi som værende en adaptation, der er til for at løse en problematik, som individer kan møde i en romantisk relation.

Er kærligheden en universel oplevelse som mennesket oplever? Kan kærlighedsfænomenet generaliseres? Er kærligheden og parforholdets betingelser ens for mænd og kvinder? Alle disse spørgsmål er interessante at stille, når man undersøger kærlighedens rækkevidde. Forstår vi mennesker kærligheden ens, og oplever vi de samme ting, eller har vi mennesker flere forskellige oplevelser af kærligheden og dens påvirkning på mennesket. David Buss (2006) argumenterer for, at de psykologiske mekanismer omhandlende kærlighed, er noget der bør besiddes af alle individer. Dermed dog ikke sagt, at vi mennesker har de samme universelle oplevelser af kærlighed, da kærligheden kan opleves og udleves på forskellig vis. Forskellige individer kan gå gennem livet og opleve forskellige facetter af kærligheden og dens adaptationer. Et menneske kan f.eks. gå gennem livet uden at opleve jalousi og få denne adaptive mekanisme aktiveret. Nogle mennesker vil komme i situationer, hvor de oplever jalousi overfor en partner, hvor der også er sandsynlighed for, at nogle

individer slet ikke kommer ud for en sådan situation, hvor der er behov for jalousi til at redde parforholdet. Dermed kan kærligheden ses som en universel adaptation og oplevelse i menneskets liv, i og med at det er en universel oplevelse med unikke og forskellige situation oplevelser.

David Buss argumenterer yderligere, at uanset kulturel baggrund og køn bør alle mennesker opleve kærlighed; på deres egen måde og præmisser (p. 67).

2.1.3 - Forskelle på mænd og kvinder

En anden måde hvorpå man kan se kærlighed som noget universelt, men samtidigt noget der er præget af forskellige oplevelser, er, hvis man kigger på kærligheds oplevelser for hhv. mænd og kvinder. David Buss forklarer, at vejen til kærlighed til dels, er forskellige for mænd og kvinder. Dette bunder f.eks. i, at kønnene har forskellige omkostninger, når det gælder at reproducere. Ved kvinderne er der f.eks. en større risiko for at kunne ende ud i at blive gravid, og skulle bære på et barn i ni måneder. Hvor der ved mænd ikke er denne samme konsekvens ved samlejet. Grundet denne potentielt større risiko ved kvinder, mener Buss at det er kvinderne der er det mest selektive køn, når det gælder partnervalg (Buss, 2003, p.19f).

Herunder er en af de større forskelle, specielt hvilke markører de to køn kigger på, når de skal udvælge sig en partner. Manden er f.eks. mere tilbøjelig til at kigge på de fysiske faktorer, når han søger en længerevarende partner, end kvinder gør. Det betyder ikke nødvendigvis, at manden er overfladisk, men evolutionært set kan der anses mange fordelagtige informationer ud fra en kvindes udseende. Herunder kan der f.eks. fastslås, om kvinden er ung og sund, så der er større chance for positiv reproduktion. Det betyder dog ikke, at kvinden modsat ikke også kigger på mandens udseende. De fysiske informationer er dog også vigtige for kvinden. Kvindens søgekriterier på manden ses mere som en praktisk søgning. Kvinden bliver tiltrukket af træk som ambitioner, og status. Hvilket evolutionært set for kvinden kan sikre hende stabilitet og gode gener at videreføre (Buss, 2006, p. 68f).

Kærlighed ses ikke som værende en emotion, der typisk er relateret til korte parforhold. Kærlighed bliver oftere kategoriseret som en emotion, der ses i længerevarende parforhold. Grundet mandens måde at finde en partner på - oftere er gennem de fysiske

træk - er manden mere tilbøjelig til at opleve det, der kaldes "love at first sight" (Buss, 2006, p. 69).

"Love at first sight" kan få mænd til at indgå i flere kortvarige parforhold end kvinder, grundet denne oplevelse af fysisk tiltrækning. Kortvarige parforhold ses evolutionært som mere fordelagtige for mænd end for kvinder. Dette skyldes, at kvinder historisk set stod overfor en langt større fare og forpligtelser ved at indgå i disse kortvarige parforhold. Dette skyldes bl.a. risikoen for at få et barn med en mand, kvinden ikke havde ønsket eller udvalgt som partner til et længerevarende parforhold. Hertil manden ikke står med det samme ansvar under disse kortvarige parforhold. Ofte for kvinder er kærlighed og sex noget der co-eksistere, hvortil mænd er mere tilbøjelige til at have sex uden følelser. Dog vil dette evolutionært betyde, at kærlighed til en partner øger chancen for forpligtelse i parforholdet (Buss, 2006, p. 69f). Da både mænd og kvinder indgår i kortvarige og langvarige parforhold, argumenterer Buss og Schmitt (1993) for, at et livslangt parforhold med én person ikke ses som værende normen for mennesket (p. 204).

En central pointe for evolutionspsykologiens syn på kærlighed er, at kærligheden ikke knyttes til de kortvarige parforhold, men hovedsageligt er forbeholdt de langvarige parforhold (Buss, 2006, p. 69).

2.1.4 - Kærlighed som Evolution

Buss (2006) mener at kærlighed er en emotion, der er udviklet til at løse problemet om forpligtelses (Buss, 2006, p. 70). Hvis man vælger en partner af rationelle årsager, kan denne partner også hurtigt efterlades af samme rationelle årsager, for noget der ses som værende bedre i lyset af de foregående årsager. Hvis rationelle årsager ikke er nok til, at folk forpligter sig til én, hvad skal der så til? Hertil mener Buss, at hvis ens partner er 'blændet' af en ukontrollerbar kærlighed til vedkommende, vil partnere derfor ikke forlade vedkommende, fordi der kommer noget bedre set ud fra de rationelle årsager. Med dette mener Buss at kærligheden til sin partner, tilsidesætter rationalitet. Kærlighed er den emotion, der vil sikre dig at blive i et længerevarende parforhold. Kærlighed kan derfor sættes op som værende en løsning til forpligtelsesproblemet, da kærligheden indikerer en stærk intention af et længerevarende parforhold til partneren (p. 70f). Buss gør dog opmærksom på, at

kærligheden nødvendigvis ikke varer til døden skiller, da der ingen garanti er for kærlighed (p. 71).

2.2 Tilknytning

I dette afsnit vil jeg benytte tilknytningsteorien for at prøve at forstå kærlighed og parforhold ud fra et tilknytningsteoretisk perspektiv. Dette er en udviklingspsykologisk teori, der involverer mennesket og dets nære relationer (Broberg et al., 2008, p. 19). Jeg vil benytte tilknytningsteorien, til at forstå hvordan menneskets tidlige dannede tilknytningsmønstre, kan forklare dannelsen af kærlighed og parforhold. Blandt andet bliver teorien benyttet til at skabe en forståelse for, hvordan disse forskellige tilknytningsmønstre kan påvirke den måde, hvorpå mennesket indgår i relationer senere i livet - herunder romantiske parforhold.

2.2.1 - Tilknytningsteori

Tilknytningsteorien bygger på John Bowlby og Mary Ainsworths arbejde med børn og børns udvikling, hvorunder de undersøgte, hvordan børn udviklede relationelle mønstre, hvilket vi i dag kender som tilknytningsteorien (Broberg et al., 2008, p. 32). Tilknytningsteorien handler specifikt om, hvordan tilknytningen i nære relationer opstår, og hvordan den kan være forskellig fra individ til individ, alt efter opvækst og miljø. Ordet 'tilknytning' repræsenterer barnets relation til dets omsorgsperson. (Broberg et al., 2008, p. 46;49).

Selvom tilknytningsmønstre dannes i barndommen, argumenterer Bowlby, for at de ikke kun er gældende i barndommen (Bowlby, 2005, p. 106). Bowlby argumenterer derimod for, at tilknytningsmønstre er relevante og til stede i hele livet, hvorfor de altså også vil få en betydning og indvirkning i dannelsen af en romantisk relation i voksenlivet. Da der ved et romantisk parforhold også er tale om en relation, hvor vedkommende knytter sig til et andet individ (Broberg et al., 2008, p. 232).

Når et barn tilknytter sig til en omsorgsperson, skal barnet kunne søge tryghed hos denne omsorgsperson. Med dette menes der, at der i en stresset eller uvant situation vil være en person, barnet søger tryghed hos. Det der er altafgørende for, hvilken tilknytning barnet får, er, hvordan omsorgspersonen respondere til barnets adfærd. Omsorgspersonens respons og ageren overfor barnet afgør, om barnet får en tryk eller

utryg tilknytning (Broberg et al., 2008, p. 49). Når et barn er tilknyttet, vil det udvise *tilknytningsadfærd*, der er med til at opretholde kontakt til omsorgspersonen (Broberg et al., 2008, p. 49).

For at kunne aktivere og studere børns tilknytningsmønstre, kom Mary Ainsworth op med forsøget '*strange situations*'. (Broberg et al., 2008, p. 46). Dette forsøg gik ud på, at de skulle øge barnets stressniveau, for at barnets tilknytningsmønstre blev aktiveret, og de dermed kunne observere, hvordan børnene agerede i disse givne stressende situationer. Forsøget blev manipuleret i et laboratorium, så de kunne kontrollere situationerne og så vidt muligt undersøge flere forskellige situationer, børnene skulle udsættes for. Dette indebar f.eks. situationer med mor og et fremmede menneske samt uden mor og med et fremmede menneske. Disse to scenarier blev prøvet på alle børnene for at observere deres respons ud fra deres forskellige tilknytningsmønstre (Ainsworth, et al., 1978, p. vii).

Et eksempel på dette er f.eks., hvor et barn reagerer utrygt på situationen, og omsorgspersonerne udviser en adfærd, der giver barnet en følelse af tryghed og ro, hvilket betyder, at barnet vil danne en *tryk* tilknytning til denne omsorgsperson. Hvis barnet derimod søger en voksen, som ikke kan få barnet til at føle sig tryk, vil barnet danne en *utryk* tilknytning (Broberg et al., 2008, p. 143).

Tilknytningen har aspekter fra det evolutionære, da tilknytningen handler om overlevelse og tryghed væk fra det faretruende set fra barnets perspektiv. Det at have en tryk tilknytning er nyttigt for et barns overlevelse og udvikling, da barnet ved at det kan komme til omsorgspersonen i tilfælde af behov. Dette betyder yderligere, at barnet er mere tilbøjelig til at turde interagere med andre mennesker uden problemer (Broberg et al., 2008, p. 168). Et barn med utryk tilknytning vil derimod ikke have mulighed for at få en trykt tilknytningsrespons fra en given omsorgsperson, og lærer derfor selv at tilpasse sig til den givne situation, barnet kommer ud for (Broberg et al., 2008, p. 169). Både den trykke og utrykke tilknytning, har dog det tilfælles, at de indgår i hvad der kaldes for de *organiserede tilknytninger*. Med dette menes der, at ligegyldigt hvilken tilknytningsadfærd barnet har dannet, har barnet oprettet en strategi for, hvordan barnets skal agere, for at blive mødt af sine behov (Broberg et al., 2008, p. 172).

Senere i udviklingen af tilknytningsteorien opstod behovet for en ny kategori. Denne kategori blev først opdaget under Mary Ainsworths forsøg 'strange situations'. Her fandt man, at der var nogle børn, der ikke passede ind i de allerede eksisterende tilknytningsmønstre; de *organiserede tilknytninger* (Broberg et al., 2008, p. 172). Denne nye kategori kaldes for den *desorganiseret tilknytning*. Det der i højere grad gør sig gældende for denne tilknytningsform, er, at den er styret af frygt (Broberg et al., 2008, p. 172f). Det blev fundet, at børn der passede i denne kategori, var børn der havde oplevet alvorligt svigt fra omsorgspersonen. Dette kan f.eks. være børn fra familier med stort omsorgssvigt, eller børn der har forældre med svære psykiske lidelser eller som er misbrugere. For nogle af disse børn har forældrene været en grund til at, frygten er opstået. I en sådan relation, hvor forældrene er den, der burde berolige barnet, bliver forældrene den/dem der starter urolighederne hos barnet. Hermed er barnet havnet i en situation, hvor barnet skal lære at berolige sig selv, da barnet ikke møder denne rolighed og tryghed fra omsorgspersonerne/forældrene (Broberg et al., 2008, p. 173f).

Ud fra de observationer Bowlby og Ainsworth har gjort sig, kom de frem til, at der overordnet er 4 tilknytningsmønstre: *Tryk tilknytning*, *utryk undgående tilknytning*, *utryk ambivalent/modstridende tilknytning* og *desorganiseret tilknytning* (Broberg et al., 2008, p. 170f).

Opsummerende er børn med en *tryk tilknytning*, vant til at omsorgspersonerne fungerer som en tryk base. Hvortil barnet i en utryk situation vil søge kontakt ved omsorgspersonen for at blive trøstet og beroliget (Broberg et al., 2008, p. 170). Et barn der udviser en *utryk undgående tilknytning*, har ikke haft omsorgspersoner som værende en tryk base eller et sted at komme til for at blive beroliget. Barnet har ikke kunne finde trøst ved denne omsorgsperson og har derfor måtte berolige sig selv i utrygge situationer. Disse børn udvikler ofte en strategi om at holde egne følelser inde, for at undgå afvisning fra omsorgspersoner og andre mennesker (Broberg et al., 2008, p. 170f). Børn der udvikler den *utrygt ambivalente/modstridende tilknytning*, har det til fælles med ovenstående tilknytningsmønstre, at de ikke har oplevet at kunne få sine behov mødt ved omsorgspersonerne. Børn med dette tilknytningsmønster kan ofte reagere voldsomt ved kontakt med den givne omsorgsperson og til tider forsøge at komme væk fra vedkommende. Disse børn lærer dog ikke at stole på egne strategier, hvilket kan medføre, at barnet enten udviser en passiv adfærd eller modsat bliver

uhensigtsmæssig afhængig af omsorgspersonen (Broberg et al., 2008, p. 171f). Når barnets forældre selv er kilden til frygten og urolighederne hos barnet, har barnet ofte dannet en *desorganiseret tilknytning*. Denne tilknytning vil få barnet til at udvise afvigende adfærd for omsorgspersonerne, såsom at stivne, gemme sig, eller løbe væk fra vedkommende (Broberg et al., 2008, p. 173).

2.2.2 - Tilknytning i voksenlivet

I dette afsnit vil jeg udforske, hvordan tilknytningsteorien og de ovennævnte tilknytningsmønstre påvirker mennesket som voksen, samt hvordan mønstrene yderligere benyttes til at forstå kærlighed og parforhold i voksenlivet.

I 80'erne og 90'erne begyndte der i højere grad at komme interesse for at undersøge hvorvidt de tilknytninger man fik i barndommen, blev videreført til ens voksen romantiske relationer (Simpson, 1990, p. 971).

De omsorgspersoner som børn knytter sig til i barndommen, er ofte forældre eller andre former for værger. Når barnet bliver ældre, løsriveres det til dels fra omsorgspersonerne og vil derfor i højere grad begynde at søge tryghed andre steder. De andre steder man som voksen prøver at søge tryghed hos, er ofte ved en romantisk partner (Broberg et al., 2008, p. 233). Der er dog forskel på, hvordan individer tilknytter sig deres omsorgspersoner, og hvordan de senere tilknytter sig en kommende romantisk partner. I et romantisk parforhold er individerne mere jævnbyrdige, da de begge vil søge tryghed ved hinanden. I modsætning hertil er der i en forældre-barn relation, ikke jævnbyrdighed i fordelingen af tilknytning, da det primært er barnet, der søger tryghed hos omsorgspersonerne (Broberg et al., 2008, p. 233f).

Der kan ud fra et tilknytningsteoretisk perspektiv antages, at de strategier et barn udvikler gennem barnets primære tilknytningsmønstre, kan afspejle sig i den måde, hvorpå individet indgår i romantiske relationer i voksenlivet (Broberg et al., 2008, p. 245). Tilknytningsteorien lægger dermed op til, at der burde kunne drages paralleller mellem det tilknytningsmønster et barn udvikler, og de mønstre det voksne menneske udvikler i et romantisk parforhold.

Det tyder på, at der er en sammenhæng mellem barnets tilknytningsmønster samt den opførelse, vedkommende udviser i romantiske parforhold: Dette betyder eksempelvis, at en person med en ambivalent tilknytning, typisk vil være mere jaloux i et romantisk parforhold. Et andet eksempel herpå er, at individer med en undgående tilknytning

typisk vil vise tegn på mistænksomhed og mistillid i en romantisk relation (Broberg et al., 2008, p. 246). I en undersøgelse udført af Jeffrey A. Simpson (1990), finder han frem til, at individer med *sikker tilknytning* i højere grad udviste tegn på uafhængighed, forpligtigelse, tillid og tilfredsstillelse i sit parforhold. Hvorimod individer med enten *utryg tilknytning* eller *ambivalent tilknytning* i højere grad udviste tegn på mindre positive følelser og flere negative emotioner i deres parforhold (Simpson, 1990, p. 971). Simpson fandt yderligere, at individer med enten *utryg tilknytning* eller *ambivalent tilknytning*, viste mere usikkerhed, havde svært ved at forpligte sig til parforholdet eller var konstant observant på partners engagement i parforholdet (Simpson, 1990, p. 978). Hvis der udelukkende ses på disse to undersøgelser af hhv. Broberg og Simpson, tyder det på, at der er en markant lighed mellem barnets tilknytningsmønster og vedkommendes adfærd i romantiske parforhold i voksenalderen.

Der findes dog yderligere også undersøgelser (Grandqvist m.fl., 2007; Shaver, Belsky & Brennan, 2000), hvortil der ingen eller meget lidt beviser er for en sammenhæng mellem tilknytning i barndommen og i voksenalderen. Endvidere er der lavet undersøgelser, der søger at finde ud af, hvorvidt menneskets tilknytningsmønstre i barndommen, er den samme i voksenlivet, eller om det er muligt for et individ at arbejde på at ændre sine tilknytningsmønstre. Et eksempel herpå er en undersøgelse af William Chopik & Robin Edelstein (2017). Her fandt de gennem et longitudinalt studie, at mennesker oplevede ændringer i deres tilknytningsmønstre gennem en længere række år. Det er ikke en proces, der går hurtig, men noget der gennem tiden kan ændre sig. Dette skyldes, at vi mennesker bliver ældre og lærer nye ting gennem livet. Undersøgelsen fandt, at når mennesket blev ældre, faldt dets angstniveau og mennesket blev mere selektivt omkring, hvem de omgikkes og valgte at bruge deres tid på. Yderligere finder et andet studie af Linda Travis & Co. (2001), at individer gennem terapi kan arbejde sig mod et andet tilknytningsmønster, og hermed få værktøjer til at håndtere og ændre sit allerede udviklede tilknytningsmønster.

Selvom man ikke kan være sikker på, at der er en tilkobling mellem barndommen og voksenlivets tilknytningsmønstre, er der ingen tvivl om, at voksne stadig danner tilknytninger senere i livet. Broberg argumenterer for, at voksne mennesker ofte bruger deres romantiske partner, når de står i en stresset situation, som en sikker base de kan beroliges ved. Denne sikre base kan relateres til den sikre base barnet prøver at danne

i barndommen. Yderligere udvikles der også en nonverbal kontakt mellem individerne i parforholdet. Denne nonverbale kontakt udtrykkes i form af fysisk kontakt mellem parret, såsom: kysse, kramme, kærtegne, eller andre former for berøring (Broberg et al., 2008, p. 235). Denne form for nonverbal kommunikation ses ofte kun ved romantiske parforhold og ved kontakt til omsorgspersoner (Broberg et al., 2008, p. 235).

2.3 Social Psykologisk

I dette afsnit vil der blive redegjort for fem forskellige socialpsykologiske teoretikers syn på kærlighed og parforhold; Erich Fromm, Anthony Giddens, Eva Illouz, Zygmunt Bauman og Robert Sternberg. Disse teoretikere vil blive benyttet til yderligere at undersøge hvordan kærlighed og parforhold kan forstås, samt benyttes til at beskrive udviklingen af disse fænomener, ydermere kan de give et indblik i hvordan forståelsen af kærlighed og parforhold har ændret sig set fra samfundets synsvinkel.

2.3.1 - En altafgørende kraft

I dette afsnit vil der blive redegjort for Erich Fromms forståelse af kærlighed. Erich Fromm (1900-1980) var en Tysk psykolog/sociolog, der havde en stor interesse for samfundets påvirkning på mennesket og dets personlighedsudvikling. Fromm havde også et fokus på den marxistiske teori. Han arbejdede ud fra et marxistisk syn, da Fromms holdning til Karl Marx var, at han var en vigtig tænker, når det gjaldt samfundet samspil på mennesket. Yderligere udspringer Fromms teoretiske tankegang ud af Sigmund Freuds teori inden for psykoanalysen. Fromm mener dog at Freud i sin teori underminerer kærlighedsbegrebet og kun har primær fokus på seksualiteten og de menneskelige drifter. Hvorimod Fromm har et større fokus på kærligheden og dens enorme kraft (Ewen, 2014, p. 121f).

Fromm skrev værket *The Art of Loving* (1956). Her understreger Fromm hvilken enorm kraft kærligheden er, og hvilken betydning kærligheden yderligere har for et individs personlige vækst. Han beskriver hvordan vi mennesker har flere forskellige typer af kærlighed, herunder: næstekærlighed, erotisk kærlighed, kærlighed mellem forældre og barn, kærlighed til gud og selvkærlighed. De har dog alle det tilfælles at kærligheden er en stærk kraft, det modvirker at individer føler sig isoleret og alene

(Fromm, 1956, p. 19). Fromm påstår at kærlighed er svaret på hvorfor mennesket eksistere, samt at uden kærligheden, ville mennesket ikke kunne eksistere i blot én dag (Fromm, 1956). Fromm beskriver kærligheden, som en kraft der besidder mange positive egenskaber. Kærligheden er noget der aktivt skal dyrkes, den er kraftig og kan 'flytte bjerge' (Fromm, 1956, p. 31). Yderligere påpeger Fromm, vigtigheden i at være til stede i sig selv, i en romantisk relation. Med dette menes der at individet skal kende sig selv, når det møder en potentiel partner, for at kunne danne tosamhed: "They are one with each other by being one with themselves" (Fromm, 1956, p. 96). Før mennesket kan elske et andet menneske, skal der være selvkærlighed til stede. Fromm påpeger at selvkærlighed er altafgørende, for at kunne føle kærlighed til et andet menneske (Fromm, 1956, p. 55).

De sociale rammer individet befinder sig i har stor betydning for den måde hvorpå individet agerer, herunder både måden man tænker og handler på (Fromm, 1956, p. 77). Fromm gør opmærksom på at samfundet nutildags har tendens til at være en kapitalistisk kultur. Dette betyder at samfundet i dag bygger op på principper, omhandlende udbud og efterspørgsel. Hvilket ikke kan undgå at påvirke menneskets ageren i samfundet. Derfor er mennesker i dag mere tilbøjelige til at konstruere sig selv med formålet at fremstå attraktiv, for at højne sin "materielle" værdi. herunder konstruere sit ydre og sinde indre kvaliteter, for at fremstå af høj værdi på markedet (Fromm, 1956, p. 3). Fromm kritiserer dette form for samfund hvor: "Two persons thus fall in love when they feel they have found the best object available on the market, considering the limitations of their own exchange values" (Fromm, 1956, p. 3). I dette samfund mener Fromm ikke der er tale om kærlighed, men derimod egoisme, i form af at skulle finde "det bedste" (Fromm, 1956, p. 81). Når et menneske søger at højne egen værdi, og kun leder efter det bedst tilgængelige på "markedet", kan der argumenteres for at parforhold i højere grad kan fremstå falske og overfladisk. Da dette parforhold ikke blot er styret af kærlighed ved valg af partner, men en søgen efter den bedst mulige partner af høj social status.

Ud fra denne kritik skelner Fromm yderligere mellem to slags kærlighed. Der er det han mener der er ægte kærlighed, og det som kulturen betegner som kærlighed; Umoden kærlighed (Fromm, 1956, p. 17f). Under den umodne kærlighed er der identificeret to underkategorier. Disse er kærlighed der er styret af hhv. masochisme

og sadisme. Disse former for umoden kærlighed eksisterer ikke uden hinanden, og er yderligere forstærkende kræfter for hinanden. I disse kærlighedsrelationer forsvinder integriteten i parforholdet, da masochisten mindsker eget værd ved kun at anerkende sig selv gennem anerkendelse fra partneren. Hvortil sadisten f.eks. er mere tilbøjelig til at udnytte og ydmyge partneren (Fromm, 1956, p. 18f). Det de to umodne kærligheder har tilfælles, er mangel på integritet, og det er netop integritet som er en altafgørende kvalitet i kærlighedsrelationer (Fromm, 1956, p. 19). De enkelte individer i en romantisk relation skal som nævnt tidligere kende sig selv, når de indgår i en relation. Dette er med til at hjælpe individerne til at udvikle og bibeholde deres integritet.

Når et individ bruger et andet individ, kan der argumenteres for at det er fordi mennesket prøver at komme ud af egen ensomhed, og gør dette med uhensigtsmæssige midler, såsom ved at udnytte andre mennesker (Fromm, 1956, p. 81). Dog kan mennesker også mindske denne følelse af ensomhed, gennem sex med andre. Samleje hjælper med at binde to mennesker sammen i et øjeblik, men ensomhedsfølelsen kommer tilbage, så snart samlejet er overstået (Fromm, 1956, p. 11).

Fromm gør læseren opmærksom på at der ikke findes specifikke instruktioner, til at elske nogen. Kærligheden er ikke så simpel, at der findes et regelsæt. Kærlighed er ikke noget man bare lærer, eller kan kontrollere (Fromm, 1956).

Selvom der ingen instrukser er for kærlighed, mener Fromm dog der er nogle essentielle værdier, man bør besidde, for at mestre kærlighed. Hvilket er: Disciplin, tålmodighed, dedikation og koncentration (Fromm, 1956, p. 101). For at mestre kærligheden mener Fromm yderligere at man bør være nærværende, så man ikke bliver distraheret af udefrakommende stimulus (Fromm, 1956, p. 103). Når et individ søger et andet individs opmærksomhed og selskab, skal dette ikke være på baggrund af at man ikke kan nyde sit eget. Hvis man blot søger kærligheden for at udfylde et tomrum, ses det ikke som værende et udtryk for kærlighed, men derimod en eskapisme fra egne følelser af ensomhed (Fromm, 1956, p. 107). For at opleve kærlighed og kunne elske, må mennesket turde at satse, og give slip. Under denne proces kan individerne blive såret og skuffede, men Fromm gør opmærksom på at man må acceptere dette, på rejsen for at finde kærlighed (Fromm, 1956, 116f).

2.3.2 - Transformation af kærlighed

Dette afsnit vil hovedsageligt tage udgangspunkt i sociolog Eva Illouz værk "Why Love Hurts" (2013). Der vil her blive redegjort for hvordan kærligheden er præget i dag, samt hvordan kærligheden har gennemgået en udvikling. En anden sociolog der også bliver taget udgangspunkt i er Anthony Giddens. Han har også studeret kærligheden, og dens løbende ændringer. (Giddens, 2000, p. 9f).

Eva Illouz kalder udviklingen af kærlighed for "*the great transformation of love*", hun søger at undersøge de forskellige transformationer som kærligheden og dens relationer har gennemgået (Illouz, 2013, p. vii). Illouz' teori og observationer, tager udgangspunkt i Jane Austens forfatterskab fra 1800-tallet, og interviews fra det nutidige samfund. Jane Austen bliver benyttet til at belyse det tidligere syn på kærlighed og dets relationer. "The Austenian world is here used (...) to better expose the social organization and underlying structure of pairing in modern contemporary romantic practices" (Illouz, 2013, p. 22). Af citatet her fremgår det at Jane Austens verden benyttes for at afsløre hvordan parringen af romantiske parforhold førhen fandt sted. Austens forfatterskab bærer præg af hvordan partnervalg blev udført i England i Austens levetid (1775-1817). Austens fortællinger er gode til at belyse hvordan kærligheden og dens ritualer blev konstrueret i denne tidsperiode. Herunder hvordan ægteskaber blev opsat og hvordan partnervalget foregik, samt hvilke regler der var, når valget af partner var foretaget (Illouz, 2013, p. 22).

2.3.2.1 - Social status

I Austens bøger og fiktive univers, er et vigtigt element af partnervalg, partnerens karakter. Med karakter menes der at man som individ har et godt socialt ry, ved f.eks. at forme sig selv efter de opstillede sociale normer (Illouz, 2013, p. 25). Denne karakter skabte en værdi i mennesket, som skabte et godt rygte om vedkommende, som dermed skabte social status og herefter godkendelse fra samfundet (Illouz, 2013, p. 23f). Valg af partner var i høj grad styret af økonomiske parforhold, og ikke baseret på individers seksuelle tiltrækning til hinanden (Giddens, 1994, p. 45; Giddens, 1992, p. 38).

I denne opfattelse af kærlighed, er det ikke det unikke ved mennesket der giver dem karakter, men at det derimod er menneskets evne til at udføre de værdier som samfundet værdsætter, som giver karakteren (Illouz, 2013, p. 23).

Med dette argumenterer Illouz for at partnervalgs processen, bliver gjort til en objektiviseret proces (Illouz, 2013, p. 26). Når partnervalg bliver gjort til en objektiviseret proces, gør dette at partnervalget ikke er baseret på følelser, eller i hvert fald at det ikke er følelserne de to individer har overfor hinanden, som bliver prioriteret højest under denne proces. Hvis et individs karakter ikke stemte overens med de sociale normer der var i samfundet, var ens chancer for selv at sætte sit præg på partnervalg, meget små. Dette gjorde sig i Austens tid, mest gældende for mændene, da det var dem der skulle ud at præsentere sig selv og imponere kvinderne. Hvis denne mand ikke havde de ønskelige værdier, og dermed ikke levede op til de sociale kriterier, ville manden blive afvist af kvinden og hendes familie, og måtte derfor ud at bejle til nye kvinder (Illouz, 2013, p. 27).

Modsat et menneskes karakter, og de sociale normer, mener Illouz at kærligheden i dag, herunder pardannelse, er mere afhængig af hvilke følelser der er blandt de to individer.

2.3.2.2 - Sande følelser

Illouz benytter sig af begrebet: det emotionelle autenticitetsregime (regime of emotional authenticity). Dette begreb benyttes når der er tale om den nutidige kærlighed (Illouz, 2013, p. 31). Begrebet står i modsætning til det tidligere syn på hvordan kærlighed og parforhold fungerede. Yderligere er det med til at forklare hvordan parforhold i dag, er bygget på de følelser individer har for hinanden. Samt at man som menneske inden man indgår i et parforhold, bør have en vis forståelse for sine egne følelser, inden man indleder et romantisk parforhold med et andet følelse individ (Illouz, 2013, p. 31). For moderne mennesker kan dette virke som en selvfølge, at man har følelser for hinanden, når man indgår en relation, samt at man lytter til ens egne lyster og følelser, før man tager relationen videre på det romantiske plan. Men når man kigger på den tidligere opfattelse af kærlighed, var der ingen behov for 'sande følelser'. Dengang var det i højere grad de sociale normer frem for følelser, der dikterede hvem man kom i forhold med.

Ifølge Illouz er betydningen på "autenticitet" at et menneske har 'sande følelser'. Disse sande følelser er ikke påvirket af de sociale normer, eller nogle former for opstillede regler. Disse følelser bunder ud i hvad det enkelte menneske føler og tænker, upåvirket

af omgivelser og andres holdninger. Disse sande følelser og autenticiteten bag dem, er der til at forme et fremtidigt parforhold. For at dette kan ske, er det vigtigt at individet selv ved hvad de føler, inden parforholdet bliver formet. Dette kan f.eks. opnås ved en dyb undersøgelse af ens egne følelser, eller ved at blive sat i en situation hvor man ikke kan være i tvivl om ens sande følelser. En sådan situation kan kategoriseres som en følelses åbenbaring, som evt. kunne være 'kærlighed ved første blik'. Ved en sådan situation er man ikke i tvivl om hvilke følelser man har, da åbenbaringer ofte er intense, og kan fjerne al tvivl (Illouz, 2013, p. 31).

2.3.2.3 - Anerkendelse

Nu til dags, i det moderne samfund, er det ikke længere ens økonomi og status, som bestemmer ens sociale værdi. Men derimod en proces, som foregår ligegyldigt hvilken social status man besidder, som tilskriver individet værdi (Illouz, 2013, p. 119). Illouz mener dermed at individets værdi nutildags bliver defineret igennem det hun kendetegner som 'anerkendelse' (Illouz, 2013, p. 113f). Behovet for anerkendelse, er en konsekvens af kærlighedens transformation. Det nye valg, frihed, og eget ansvar, er en ny grundlæggende usikkerhed hos individer (Illouz, 2012, p. 122).

Illouz mener at der ligger en magt i kærlighedsbegrebet, da kærlighed antages at være en kilde til anerkendelse. Denne anerkendelse kan komme ved at opnå social status og værdi, gennem et romantisk parforhold (Illouz, 2013, p. 120).

Hvis social værdi er bygget op på kærlighed og dets relationer, er det ikke det sikreste at skulle definere sin værdi på. Med dette mener jeg, at hvis det sættes op imod Illouz tidligere forklaring af det emotionelle autenticitetsregime, hvor kærlighedsrelationer bliver baseret på individets egne subjektive følelser, som kan ændres og forsvinde. Kan ens værdi opnås og mistes, relativt hurtigt alt efter ens følelser og er dermed ikke en optimal måde at skulle vurdere sin værdi på, hvis følelser er en foranderlig ting, der ikke kan kontrolleres af regler og normer.

Illouz gør opmærksom på at der i dag ikke er de samme samfunds regler, som skal følges og benyttes til at bedømme om det er en potentiel partner eller ej (Illouz, 2013, p. 122). Der redegøres for at et individs kvalifikation som potentiel partner, bliver baseret på de sociale interaktioner der opleves med den mulige partner. Herunder kan det f.eks. være om der er en fælles 'kemi', om der er tiltrækning af det fysiske, samt

psykiske ved individet, og yderligere om man som mennesker er kompatible med hinandens personlighed og livsstil (Illouz, 2013, p. 122). Da alle disse faktorer er individuelle træk og oplevelser, skaber dette en usikkerhed i pardannelsen, da der ikke længere er de samme faste regler, som førhen var dem der skabte sikkerhed i relationerne. Med dette mener Illouz at man som individ ikke kan være sikker på at man bliver ved med at være interessant overfor ens partner, eller om man til at starte med er i stand til at tiltrække en mulig partner med ens egen kvaliteter (Illouz, 2013, p. 122).

Dette skaber en stor usikkerhed i menneskets tilgang til kærlighedsrelationer. Ikke blot det at finde en partner, men også at bibeholde parforholdet. Illouz mener ikke at anerkendelse kun kan gives en gang, og dermed er vedvarende i relationen. Anerkendelse er dermed noget der skal gives og vises kontinuerligt gennem den romantiske relation. Man kan derfor ikke bare 'være' i parforholdet. Der opstår nutildags ting der skal bekræftes og vedligeholdes, kontinuerligt gennem parforholdet, for at parforholdet sikres (Illouz, 2013, p. 123). Den manglende stabilitet der er ved måden at være i en romantisk relation i dag, kan være med til at forværre individets selvværd, samt parforholdet herigennem, hvis anerkendelsen bliver forsømt. Ud fra dette kommer Illouz frem til den konklusion at, frygten for afvisning af en potentiel romantisk partner, skaber en yderligere frygt for at blive kategoriseret som socialt uværdig (Illouz, 2013, p. 123f). Denne frygt for afvisning, kan også gøre at mennesker i dag er bange for at benytte deres frie valg af partner, på baggrund af at skulle afvises og miste noget social status.

En mislykket interaktion, såsom en afvisning, kan få individer til at føle sig socialt uværdige, i det den sociale værdi nutildags kommer gennem sociale interaktioner. Med dette mener Illouz at der i de moderne kærlighedsrelationer, er mere på spil når det omhandler et individs følelser, end hvad det var i Austens tidsperiode, med regler og faste sociale normer (Illouz, 2013, p. 128f). En mislykket interaktion, kan ud over følelsen af social uværdig, også føre til 'kærestesorger' eller et 'knust hjerte. Hvilket i dag også er med til at skade individets tanker om dets sociale værdi (Illouz, 2013, p. 130).

Illouz fremlægger yderligere hvordan mennesket ikke kun søger anerkendelse i et romantisk parforhold, men også søger selvbestemmelse: Autonomi. Illouz benytter begrebet autonomi som søgen om stadig at være et individ, selvom man er i et

parforhold der repræsenterer tosamhed (Illouz, 2013, p. 131f). Grundet manglen på de sociale normer som mennesket benyttede sig af tidligere, skal individerne i de romantiske relationer nutildags selv navigere i hvor meget anerkendelse der skal gives, og selv finde ud af om der skal justeres i denne anerkendelse, som parforholdet forløber sig (Illouz, 2013, p. 131f). Yderligere er autonomi også med til at sætte personlige grænser i et parforhold. Dette gør sig gældende for at sikre, at parforholdet stadig er på ens egne præmisser, og at der ingen grænser bliver overtrådt (Giddens, 1994, p. 185). I en romantisk relation er begge individers opfattelse af deres sociale værdier på spil. Med dette mener Illouz at det at indgå i et parforhold i dag, kan true begge individers autonomi. Da hvis man beder om for meget forpligtigelse og anerkendelse, kan det true den frihed, mennesket stadig gerne vil opretholde i en relation i det moderne samfund. (Illouz, 2013, p. 136). Respekt for hinandens autonomi er med til at skabe tillid i den romantiske relation, og denne tillid til partneren er yderligere med til at skabe stabilitet i begge individers besiddelse af autonomien (Giddens 1994, p. 187).

Der opstår en konflikt mellem menneskets grundlæggende behov for anerkendelse, fra den romantiske partner, og menneskets behov for samtidig at være autonom (Illouz, 2012, p. 131). Konflikten udspiller sig ved at individet i en romantisk relation både skal bekræftes af modparten, og give bekræftelse. Men derudover må det ikke være for meget, så individets autonomi er udsat (Illouz, 2012, p. 131). Illouz mener dermed at mange af de problematikker man i dag kan opleve i en romantisk relation, kan opstå grundet denne konstante veksling i hvor meget man skal bevare sin autonomi og samtidigt bekræfte og bekræftes (Illouz, 2012, p. 132).

2.3.2.4 - Valg af partner

Illouz argumentere for at det moderne individ, kendetegnes ved dens frihed og refleksivitet. Med denne frihed og refleksivitet er der i det nuværende samfund lagt større vægt på at man selv vælger partner, mennesket har fået et 'valg'. I litteratur, herunder Jane Austens, fremstilles kærlighed ofte som noget der ikke indebærer et individs egen vilje og valg. Hvortil forståelsen for kærlighed nu har ændret sig til at være et valg, individet selv tager (Illouz, 2012, p. 18). Yderligere argumenter Anthony

Giddens bl.a for at en af de største forandringer der sker i samfundet, er ved parforhold. Her mener Giddens at der i dag indgås i romantiske relationer på baggrund af lyst, kærlighed og følelser. Hvortil parforholdet førhen var noget man indgik i, uden at tænke på lyst, kærlighed og følelser (Giddens, 2000, p. 57).

Når der bliver sat fokus på at individet selv har ret til at vælge, kommer der hermed en opmærksomhed på individets evne til at vælge. Dette skyldes at det er individets egen fejl, hvis der vælges forkert (Illouz, 2012, p. 3). Da individerne i dag selv er skyld i parforholdets fejl og succes, mener Illouz at det nutidige menneske oplever et besvær med både at fastholde og finde en romantisk partner (Illouz, 2012, p. 14). Valget af partner er i dag langt mere komplekst. Dette skyldes at valget i dag er langt mere subjektivt (Illouz, 2012, p. 49). Selvom valget af partner i dag er mere subjektivt, er der stadig behov for at de underliggende objektive kriterier, der var førhen, stadig er gældende (Illouz, 2012, pp. 49f). Disse objektive kriterier er dermed stadig i spil, når individet i dag vælger en partner.

Et valg af partner kan skabe forudsætning for et ægteskab. Hertil benytter Illouz sig at termet 'Ægteskabsmarked' (*marrige markets*). Dette marked beskrives som at være en proces hvor et individ vælger hvilke kvaliteter de søger i en partner (Illouz, 2012, p. 50). Det er i denne proces hvor der er sket en deregulering af den romantiske relation, og mødes med kærligheden. Hvor det førhen var den sociale status der bestemte partnervalget, er der i dag ikke nogen grænser for den sociale adgang til en partner (Illouz, 2012, p. 51f). Individer undersøger i dag også hvad de subjektivt selv kan få ud af en relation, hvilket gør datingmarkedet til en større konkurrerende end et førhen har været. Da det er blevet en arena hvor alle kan være med i konkurrencen om valg af partner (Illouz, 2012, p. 52). Giddens beskriver til dels det samme som Illouz. Han forklarer også at mennesker i dag indgår i et parforhold så længe de begge er tilfredse i forholdet og får noget ud af relationen (Giddens, 1994, p. 63).

Giddens benytter sig af begrebet 'rene forhold', som betyder at to individer indgår i et forhold, for egen skyld, hvis præmis er på begge parter lyst og følelser mod forholdet og dets chancer for at opretholdes. (Giddens, 1994, p. 63). Det rene forhold er præget af at begge parter har en tillid til hinanden, samt en følelse af intimitet i forholdet, da dette ses som et centralt behov i et parforhold. Det kræver at de begge giver noget af sig selv for at kunne opretholde parforholdet, samt kunne være sårbare og intime overfor hinanden (Giddens, 1992). Det rene forhold handler om at kunne åbne sig op

for det andet menneske, og skabe en intim relation til hinanden (Giddens, 2000, p. 59). Yderligere indebærer det rene forhold også at individerne i parforholdet hele tiden reflekterer over, om det er værd at forblive i relationen (Giddens, 1992).

2.3.3 - Flydende kærlighed

Zygmunt Bauman var en polsk sociolog. Gennem sin karriere har han analyseret forskellige samfundsaspekter, herunder: kærlighed (Jacobsen, 2013, p. 469). Bauman karakteriserer det nuværende samfund, som værende 'den flydende modernitet'. Tiderne er ikke postmoderne længere, men Bauman mener derimod at samfundet er rykket sig mod et mere flydende moderne samfund, uden struktur og er som værende et fleksibelt samfund (Best, 2018, p. 7). Bauman benytter sig af begrebet 'flydende kærlighed', som et kritisk syn på måden hvorpå mennesket lever og indgår i relationer i det nuværende samfund, hvor kærlighed og parforhold er uforpligtende og flygtige (Jacobsen, 2013, p. 483).

I Zygmunt Bauman's værk *Liquid Love* (2003), tegner Baumann et billede af hvordan kærligheden er i dag. Bogen er dedikeret til de risici og den angst, der må være ved både at leve sammen i denne flydende moderne verden. Han fremlægger kærlighed som et fænomen, der er og bliver negativt påvirket af de nuværende samfundstendenser vi mennesker lever med/under i dag.

Baumann starter *Liquid Love* (2003), ud med at fremlægge at bogens primære fokus, vil være på menneskelige relationer. Herunder beskæftiger bogen sig hovedsageligt med de indbyrdes relationer mellem en voksen mand og en voksen kvinde, således at det er de heteroseksuelle romantiske relationer, som bliver sat i spil. De menneskelige relationer bliver beskrevet som værende ambivalente af natur, i en tid hvor 'individualisering' er højt prioriteret i samfundet. Samfundet beskrives som en flydende og moderne indstilling i livet, hvori parforhold muligvis er både, det mest almindelige, akutte, dybtfølte og bekymrende tendens af ambivalens, som mennesket oplever (Bauman, 2003, p. viii).

"Et parforhold" er nutildags en af de mest spændende emner at snakke om, samt tilsyneladende en relation som mennesket finder interessant at deltage i, på trods af

forholdets berygtede risici. På den ene side har mennesket et desperat ønske om at kunne relatere sig til et andet individ, med andre ord en længsel efter en følelse af tosamhed. Hvor der på den anden side er en overskyggende frygt for, at denne ønskede tosamhed kan, fører til en begrænsning i form af individuelle muligheder, samt berøve ens frihedsfølelse (Bauman, 2003, p. viii). Her bliver individualiseringen, som nævnes i starten, sat i fare for ikke at kunne praktiseres i en relation der indebærer romantisk tosamhed.

Baumann fremlægger hvad han kalder for *Top-Pocket Relationships (Lommeforhold)*. Hvilket metaforisk beskrives som et forhold man har øverst i lommen, som man kan tage frem, når man har brug for det, altså et *Lommeforhold*. Disse typer af forhold er nemme at indlede, men kan afsluttes lige så hurtigt som det påbegyndes (Bauman, 2003, p. 20f; 5f). Denne type forhold er modstridende med forestillingen og længslen efter den eneste ene, da man stadig holder andre muligheder åbne og kan parkere et lommeforhold, når det ikke er til gavn i det givne øjeblik. Denne type forhold fungerer dog som en relation, som kan benyttes til at undgå at blive såret (Bauman, 2003, p. 10f). Ved disse typer forhold indgår man kun halvt i en relation, og engagerer sig dermed kun halvhjertet. Man har ikke givet forholdet sin fulde forpligtigelse, og investeret al sin tid og følelser i forholdet. På denne måde har man beskyttet sig selv mod at blive såret når lommeforholdet slutter (Bauman, 2003, p. 10f). Noget af det der kan være tiltrækkende ved disse *lommeforhold*, er yderligere at når man kun indgår halvhjertet i en romantisk relation, og ikke benytter sin fulde tid og interesse, lukker man ikke døren for andre romantiske relationer, og kan dermed skifte efter lyst og behov (Bauman, 2003, p. 11).

Udover lommeforhold, og de halvhjertede relationer, benytter Bauman sig af begrebet *Netværker (networks)*. Disse netværker minder på mange måder om lommeforhold, da de ligeledes indgås i halvhjertet, og med mangel på forpligtigelse. I et netværk kan forbindelsen tilkobles af lyst, og frakobles ved efterspørgsel. Der beskrives at disse forhold er lettere og nemmere at håndtere, end de mere "ægte" forhold, som kræver meget af et menneske og ofte er langtrukne og følelsesladet relationer (Bauman, 2003, p. xii). Disse netværker er dermed også nemmere at frakobles fra, modsat længerevarende familiære relationer og venskaber, som bærer præg af en fælles og gengældt forpligtigelse. (Bauman, 2003, p. xii). Disse relationer snyder dog, i det de

ser polerede og pæne ud på ydersiden, men indvendigt er de tomme og mangler substans. de er brugbare nu og her, men er ikke noget der er værd at holde fast ved i længden (Bauman, 2003, p. 6).

Alle disse former for relationer som Bauman nævner, kan relateres til hans holdning omkring den flydende moderne verden som vi mennesker lever i, i dag. Bauman forklarer at samfundets forbrugstendenser, er præget af en penge-tilbage-politik. Ved en sådan tendens kan forbrugeren aflevere varen tilbage, for en ny og forbedret vare, hvis varen af forskellige årsager ikke skulle leve op til forbrugernes forventninger. i disse tilfælde sættes tilfredsheden i højsædet, og er dermed altafgørende i det flydende moderne samfund (Bauman, 2003, p. 7). Denne kultur sætter ifølge Bauman et overbevisende præg på mennesket, og hermed de menneskelige relationer vi indgår i. Både de almindelige relationer, men i særhed også de romantiske relationer. De sidstnævnte relationer bliver påvirket i den forstand, at mennesket går ind i et parforhold med den tankegang at ens partner kan udskiftes, til noget forhåbentligt mere tilfredsstillende, hvis dette ønskes. Præcis ligesom varen i penge-tilbage-politikken kan byttes, efter behov. Da dette er en tendens der gør sig gældende i forbrugssamfundet, mener Bauman ikke at det kan undgås at påvirke mennesket til at agere på samme måde, i andre tilfælde, såsom romantiske relationer (Bauman, 2003, p. 13).

Denne objektivering af de romantiske relationer, argumentere Bauman for er en forstyrrende tendens for kærlighedsfænomenet. i det der konstant er fornyelse, forbedring, og en higen efter det populære og eftertragtede. Selvom der ikke er noget galt med det nuværende parforhold, kan en partner stadig fristet til at vil søge en ny romantisk relation. Da mennesket kan blive præsenteret for en ny og forbedret, uprøvet version, af hvad man i forvejen har (Bauman, 2003, p. 13).

Disse former for parforhold kategoriserer Bauman som kvalitetsløse. Forhold under denne kategori, er nemme at komme ind og ud af, de ser nemme og overskuelige ud, og kan lettere opnås end de længerevarende relationer (Bauman, 2003, p. xii). Disse parforhold står i modsætningen til det parforhold som mennesket higer efter, hvilket er "den ægte vare", som han forklarer er en tung, langsom og rodet relation, at opstarte og bibeholde (Bauman, 2003, p. xii). De kvalitetsløse parforhold beskrives som værende attraktive, og pæne ved første blik, lige præcis som en ny vare nede i

supermarkedet er. Man vil have den med hjem og er spændt på hvad den kan bringe til ens hverdag. Et objekt som dette har for forbrugeren en brugsværdi, som falder lige så snart varen er taget i brug. Når varen tages i brug, har den ikke længere samme interesse, som den havde helt ny på hylden. Det samme gør sig gældende for *netværker* og *lommeforhold*, som tidligere nævnt. (Bauman, 2003, p. 9). Hvorimod kærlighed og den ægte vare beskrives som noget der er værd at holde fast i, og som noget skrøbeligt der skal passes på (Bauman, 2003, p. 9). Kærligheden er ikke præget af udnyttelse og værdiløshed efter brug. Ægte kærlighed er et længere projekt, som tager tid at opbygge, det er ikke noget der kan fikses eller blive perfekt. Bauman argumenterer for at ægte kærlighed nærmere sagt er ufærdigt og uperfekt (Bauman, 2003, p. 6). Kærligheden er forbundet med stor uvished, som blandes sammen med frygt og glæde. Kærligheden er som førnævnt, ambivalent og indeholder flere faktorer som til tider kan være svære at navigere rundt i (Bauman, 2003, p. 7). Bauman refererer til Erich Fromm, som fremlægger at de afgørende ingredienser i kærlighed består af ydmyghed, disciplin og mod. Disse er afgørende for at kunne elske et andet menneske helhjertet (Bauman, 2003, p. 7). og hermed komme væk fra de halvhjertede lommeforhold og skiftende netværk.

Kærligheden beskrives som den største menneskelige bedrift der findes. Det er ikke noget der kan kontrolleres og forudsiges. Kærligheden kan både være omsorgsfuld og kærtegnene, men det kan også være kvælende. (Bauman, 2003, p. 7).

Parforhold i dag domineres af fleksible tider, og mangler forpligtigelse til tosomheden. Ifølge Bauman kan det tyde på at det bunder ud i at der ved de kortvarige parforhold er mere frihed og tid til at være et individuelt menneske. Hvortil der i en længerevarende relation kan opstå frygten for individualismen og tiden til sig selv og ens lyster. Bauman argumenterer dog for at selvom man indgår i et "ægte" parforhold, kan man sagtens være to individuelle mennesker som lever sammen, men stadig har egne interesser, og tid til disse, uden for parforholdet (Bauman, 2003, p. 34f; Jacobsen, 2013, p. 434f).

Det ideelle kærlighedsfænomen, står i modsætning til det forbrugssamfund mennesket lever i nutidigt. Det moderne menneske vil gerne nyde et parforhold, men ikke yde for at få "ægte" kærlighed (Bauman, 2003, p. 7). Tilslutningsvist argumenterer Bauman for at det moderne parforhold er blevet flygtigt, da mennesker i dag ikke higer efter

‘til døden os skiller’, men i højere grad er drevet af relationer med færre forpligtelser (Bauman, 2003, p. 36). Ud fra dette kan man argumentere for at kærligheden, og de romantiske relationer nutildags, i højere grad er præget og domineret af halvhjertede relationer, parforhold med mangel på forpligtelse, samt nemme og skiftende relationer.

2.3.4 - Duplex teori af kærlighed

Hvad betyder det at elske nogen? Betyder det altid det samme? og hvis ikke, hvordan og hvorfor er kærligheden forskellig fra person til person? (Sternberg, 1986, p. 119). Robert J. Sternberg er en amerikansk psykolog, bag teorien “The duplex theory of love”. Denne teori indebærer to komponenter der i særdeleshed menes at være vigtig for kærligheden. Den første er kærlighedens struktur, som han kategoriserer som ‘en triangulær sub teori’ (*The Triangular Theory of love*), og det andet komponent er ‘kærlighedens udvikling’ (*A Theory of love as a story*) (Sternberg, 2006, p. 184).

2.3.4.1 - The Triangular Theory of Love

Den triangulerer teori af kærlighed, også kaldet for kærlighedens struktur, fremlægger at kærlighed kan forstås ud fra tre komponenter, som tilsammen danner en metaforisk trekant (Sternberg, 1986, p. 119). Denne trekant skal symbolisere at alle tre komponenter, spiller ind over hinanden og høre sammen i forklaringen om kærlighedens struktur.

De tre komponenter er: intimitet, passion og beslutning/forpligtelse. Hvert komponent manifesterer forskellige aspekter af kærlighedsprincippet (Sternberg, 2006, p. 184; Sternberg, 1986, p. 119). Disse tre komponenter har optrådt i mange andre teorier af kærlighed, og menes derfor også at korrespondere godt med menneskers forståelse af kærlighed. Dog kan hvert af disse termer benyttes på mange forskellige måder, så det er derfor vigtigt at fastlægge, deres mening i denne teoris kontekst (Sternberg, 2006, p. 184). Komponenterne interagerer med hinanden, men nødvendigvis ikke samtidigt eller lige meget. I nogle forhold er der en større intimitet, som dermed kan føre til en større passion. Ligesom at en større forpligtelse i et forhold, kan føre til mere intimitet blandt parret. Med dette menes der at komponenterne hele tiden interagerer med hinanden, men ikke ét forhold er ens i måden hvorpå de tre komponenter spiller

sammen. Dette betyder også at forskellige former for kærlighed, kan være påvirket af de forskellige komponenter (Sternberg, 2006, p. 186).

Intimitet i et kærligt forhold er essentielt. Det referer f.eks. til følelser som nærhed og forbundethed. Samt følelsen af at dele interesser og udvikle et tæt bånd med hinanden. Sternberg fandt frem til at der kunne kategoriseres 10 klynger inden for intimiteten i et forhold. Nogle af disse klynger er; at opleve glæde sammen, at kunne stole og regne på et andet menneske, en fælles forståelse med partneren, samt give og modtage emotionel støtte (Sternberg, 2006, p. 185; Sternberg, 1986, p. 119).

Passion i et kærligt forhold refererer til den lidenskab som fører til romancens opstart. Fysisk tiltrækning, seksuel kommunikation, samt relaterede fænomener der leder op til romancen. Dette komponent indeholder de ophidselser der kan opstå og lede til passion i et forhold. I et kærligt forhold kan seksuelt behov være dominerende for passions komponentet. Men dette komponent indebærer også behovet for selvværd, hjælp, dominans, lydighed og selvrealisering, kan også være underliggende emner for passion i et kærligt forhold (Sternberg, 2006, p. 185; Sternberg, 1986, p. 119).

Beslutning/forpligtelse er kortsigtet den beslutning en person tager om at de elsker et andet menneske. Langsigtet er det en beslutning en person tager om at fortsætte og beholde kærligheden til det andet menneske. Disse to aspekter komplimenterer ikke nødvendigvis altid hinanden. Da et individ godt kan elske en uden at danne længerevarende parforhold, og omvendt, være i et længerevarende parforhold uden at anerkende kærligheden til det andet menneske (Sternberg, 2006, p. 185; Sternberg, 1986, p. 119).

Disse tre komponenter af kærlighed, kan generere forskellige former for kærlighedsforhold, alt efter hvilke komponenter der kombineres med hinanden. Ud fra disse tre komponenter findes der otte mulige relationer. Selvom der bliver fremlagt otte former for relationer, er det ikke ens betydeligt at alle forhold falder indenfor disse rammer (Sternberg, 2006, p. 186f).

De tre komponenter ses her opstillet i en tabel, over for de otte relationer der kan genereres ud fra disse komponenterne.

Table 2
Taxonomy of Kinds of Love

Kind of love	Component		
	Intimacy	Passion	Decision/ commitment
Nonlove	–	–	–
Liking	+	–	–
Infatuated love	–	+	–
Empty love	–	–	+
Romantic love	+	+	–
Companionate love	+	–	+
Fatuous love	–	+	+
Consummate love	+	+	+

Note. + = component present; – = component absent. These kinds of love represent limiting cases based on the triangular theory. Most loving relationships will fit between categories, because the various components of love are expressed along continua, not discretely.

(Table 2 - Taxonomy of kinds of triangles of love (Sternberg, 1986, p. 123)).

I tabellen ses forskellige former for forhold. her kan man se hvilken slags kærlighed gør brug af hvilke komponenter. Nogle gør brug af ingen, ‘nonlove’ hvor der ingen kærlighed er til stede, grundet mangel på alle tre komponenter. Derefter ses tre forhold som alle besidder ét komponent. Det at de kun er i besiddelse af ét komponent determinerer hvilken form for kærlighedsrelation der bliver bygget. Herunder en der kan lide et andet menneske gennem intimitet (*Liking*), en der er forelsket i vedkommende gennem passion (*infatuated love*), og en der har en tom kærlighed grundet det eneste komponent er forpligtelse (*empty love*). Herefter komme der 3 former for kærlighed som indeholder to af komponenterne. Den romantiske kærlighed, som er styret af intimitet og passion (*Romantic love*), den ledsagende kærlighed som indebærer intimitet og forpligtelse (*Companionate love*), samt den ‘fjollede’ kærlighed som består af passion og forpligtelse (*Fatuous love*). Til sidst er den fuldenkte kærlighed som består af alle tre komponenter (*Consummate love*). Opsummerende findes der forskellige relationer af kærlighed, som benyttes til forskellige forhold og opstår på baggrund af de tre komponenters tilstedeværelse. Det fremgår dog af teksten at alle relationer indebærer en smule af alle komponenter, det handler blot om hvilke

der træder i kraft, samt hvilken mængde af de tre komponenter der opstår (Sternberg, 2006, p. 186f).

Ud fra disse forskellige typer af kærlighed, skabes der forskellige relationer i menneskets liv. nr. 2 '*Liking*' ses f.eks. som værende den form for kærlighed som skaber venskaber. Her har man varme følelser mod et andet menneske, men ikke passionen eller forpligtelsen som skaber et romantisk forhold. Dog kan en sådan relation udvikle sig til mere, i takt med at der kommer flere komponenter i spil, men dermed vil relationer også udvikle sig til en af de andre former for kærlighed (Sternberg, 1986, p. 123f). Nr. 3 '*Infatuated love*', beskrives som værende 'kærlighed ved første blik'. Denne slags relation er styret af passion og indleder ofte korte kærlighedsrelationer (Sternberg, 1986, p. 124). '*Empty love*' er den form for kærlighed der opstår gennem aftaler og forpligtelse, hvor der ingen følelser er i spil. Denne type kærlighed ses i den vestlige kultur ofte som betingelsen for enden på et længerevarende forhold, hvortil det andre steder i verden muligvis kan være grundlaget for et længerevarende forhold (Sternberg, 1986, p. 124). Hvis vi kigger tilbage i den tidligere teori og kigger på Illouz benyttelse af Jane Austens tid, ville man kunne kategorisere denne form for kærlighed, som den måde der blev indledt parforhold på dengang. Der handlede det som tidligere skrevet omkring den sociale status og en aftale om at finde sammen, frem for de følelser individet har og de følelser der f.eks. kan opstå gennem kærlighed ved første blik.

Den største kærlighed der kommer ud af disse tre komponenter er nr. 8, '*consummate love*', som indeholder alle komponenterne. Denne type kærlighed er hvad vi mennesker stræber efter i et romantisk parforhold. At alle tre komponenter er i forholdet, gør dog ikke at man er sikret det vil holde. Et sådan forhold kræver megen tid og tilstedeværelse og der findes ingen garanti på at romantiske forhold holder for evigt (Sternberg, 1986, p. 124).

2.3.4.2 - A Theory of love as a story

Ovenfor bliver det første aspekt af Sternbergs '*duplex theory of love*' forklaret. Denne første del af teorien omhandler kærlighedens struktur, i forskellige former for forhold. Samt hvilke relationer der kan dannes på baggrund af forskellige kærligheds egenskaber og dets vekslende fremtræden i disse relationer. Nedenfor vil der således

blive redegjort for det andet aspekt af *'duplex theory of love'*. Hvertil det vil omhandle kærlighedens udvikling. Denne udvikling sker bl.a. gennem forskellige historier. samt forskellige syn på kærlighedsrelationer og hvordan mennesker opfatter og oplever en sådan relation.

Vi mennesker møder gennem livet mange forskellige former for historier om parforhold og kærlighed. Vi forstår dem forskelligt, oplever dem forskelligt og mister dem forskelligt. gennem eksponering af forskellige kærlighedshistorier, danner mennesket sin egen forståelse for hvad kærlighed er og hvordan det bør være. Idéerne om kærlighed kan mennesket observere gennem deres miljø, film, sange, historier, bøger, familie og samfundet omkring dem (Sternberg, 2006, p. 190). Den kærlighed et individ søger, er ofte baseret på hvilke historier der er oplevet, og vil dermed ofte finde en partner hvis historier/syn minder om individets egen (Sternberg, 2006, p. 190). Når et individ er i besiddelse af et specifikt syn på hvordan kærlighed er og bør være, er det ofte uden at vide at der er skabt et sådan syn på kærlighed. Mennesket benytter dette specifikke syn til at "dømme" og "måle" en potentiel partner ud fra eget syn på hvad et parforhold bør indebære. Hvis en partner ikke lever op til ens eget syn på kærlighed, bliver vedkommende kategoriseret som værende utilstrækkelig, og dermed fravalgt i processen. Derimod hvis mennesket ikke selv kan leve op til eget syn på kærlighed, kan vedkommende se sig selv om utilstrækkelig og ikke i stand til at indlede et romantisk parforhold (Sternberg, 2006, p. 193). Sternberg forklarer at mennesker ofte finder og søger relationer med samme syn på kærlighed, grundet disse parforhold oftest er mest holdbare i længden, og yderligere er nemmere at opretholde (Sternberg, 2006, p. 196).

Kapitel 3

Kapitel 3 vil indeholde specialets diskussion. Denne diskussion vil ved hjælp af den anvendte teori som jeg har redegjort for i opgavens Kapitel 2, gøre et forsøg på at besvare den stillede problemformulering. Kapitlet vil blive delt op i to overordnede diskussioner, hvortil den første del vil søge at besvare første del af problemformuleringen;

"Hvordan kan man forstå kærlighed og parforhold i et evolutions-, tilknytnings- og socialpsykologisk perspektiv?".

Slutligt vil anden del af diskussionen søge at besvare problemstillingens sidste del; *“Samt hvordan er samfundets syn på kærlighed og parforhold blevet forandret gennem de sidste 200 år?”*

3.1 - Hvordan kan kærlighed og parforhold forstås?

I denne del af diskussionen vil jeg benytte den anvendte teori, til at prøve at forstå kærlighed og parforhold, ud fra de tre valgte teoretiske tilgange. De tre teoretiske tilgange der vil blive diskuteret ud fra er; Evolutionær teori, tilknytningsteori, og socialpsykologiske teorier. Hver især giver de forskellige teoretiske tilgange et syn på, hvad de mener kærlighed og parforhold er. Ved hjælp af den eklektiske videnskabsteoretiske tilgang, vil jeg prøve at danne en mere nuanceret og flersidig forklaring på hvad kærlighed og parforhold er. Gennem den eklektiske tilgang vil de forskellige teorier blive sat op mod hinanden, for at prøve at danne et helhedsbillede af fænomenet kærlighed, samt danne et billede af hvordan parforhold kan forstås ud fra disse teorier.

3.1.1 - Evolutionær forståelse af kærlighed og parforhold

Hvis kærligheden og parforhold skal forstås ud fra et evolutionært perspektiv, kan man kort sagt se kærlighed som en adaptiv proces, hvor en mand og en kvinde, forpligtiger sig til hinanden, med det formål at reproducere sig selv, hvortil mennesket udvælger partner ud fra en række faktorer der vil sikre deres afkom de bedste chancer for overlevelse.

Darwin (1871) fremlægger kærligheden som en adaptiv mekanisme mennesket har udviklet, som er til for at sikre at mennesket indgår i et længerevarende parforhold, og derigennem reproducere sig selv, og sikre slægtens overlevelse. Tilslutningsvist fremlægger Buss (2006) yderligere kærligheden som et universelt fænomen, der er udviklet til at tjene og opfylde forskellige behov hos mennesket. Begge teorier har det tilfælles at de mener kærligheden har et formål at gøre i menneskets liv. Ud fra disse to teoretikers synspunkter på hvorfor kærligheden er til stede, vil jeg argumentere for at kærlighed i højere grad, evolutionært set, forstås som en funktion der er skabt for at få mennesket til at reproducere og opretholde længerevarende parforhold. Ydermere mener jeg at kærlighedsfænomenet har været med til at skabe nogle adaptive

funktioner som mennesket benytter, for at udvise kærlighed og beskytte kærligheden i et parforhold, hvilket derfor ud fra teorien kan antages at være mekanismer der er udviklet til at opretholde en længerevarende relation. Disse adaptive funktioner går igen gennem generationer, og bliver formet og ændret ud fra menneskets udvikling, for netop at kunne opretholde og beskytte den romantiske relation. En yderligere central pointe i Buss (2003) forståelse af kærlighed, er at kærligheden er forbeholdt de længerevarende parforhold, og at kærlighed hermed ikke er noget der opstår ved de kortvarige parforhold. Kærlighed bliver beskrevet som en emotion der er dannet til at løse problemet om forpligtigelse i et parforhold, for at minimere de kortvarige parforhold. Gennem evolutionsteorien kan man derfor yderligere argumentere for at følelser i et parforhold er med til at sikre det langvarigt parforhold, da man gennem graviditet og børn, i højere grad forpligter sig til en længerevarende relation.

Ud fra den relevante anvendte evolutionære teori, vil jeg argumentere for at det evolutionære perspektiv, er et relativt deterministisk syn på kærlighed og parforhold. Dette skyldes at evolutionen og de adaptationer der opstår, i mennesket bliver præsenteret, som noget mennesket ikke selv kan kontrollere, i de givne øjeblik. De adaptive mekanismer individet besidder, kan antages at være forudbestemt ud fra hvordan menneskets forfædre levede og ændrede sig gennem tiden. Vi som mennesker har i denne situation ikke noget konkret at kunne ændre på selv. Med dette mener jeg ikke at mennesket ikke har noget med udviklingen af de adaptive mekanismer eller ændringer i samfundet at gøre. Men jeg mener derimod at man gennem den evolutionære teori kan antage at mennesket der lever i dag, ikke har været med til at udvikle de adaptive mekanismer som mennesket besidder. Disse adaptive mekanismer det kan antages mennesket besidder, er udviklet og tilpasset et andet samfund, end det samfund mennesket lever i, i dag. Dette skyldes det tidligere nævnte *Time Lag Argument*, hvor der redegøres for at samfundet ændrer sig hurtigere end vi mennesker evolutionært når at følge med og adaptere til ændringerne. Selvom evolutionsteorien påpeger at evolutionen af mennesket hovedsageligt er påvirket af miljøet omkring mennesket, så beskæftiger den sig ikke med de nuværende samfundsmæssige ændringer, og kulturelle forandringer der sker i dagligdagen, da evolutionen grundet *Time lag Argument*, ikke kan nå at ændre mennesket og dets adaptive mekanismer i tide, inden samfundet igen allerede har videreudviklet sig.

Ud fra ovenstående argumenter udspringer en undren om hvorvidt kærligheden og parforhold, evolutionært set kan forstås som en universel oplevelse for mennesket? Buss (2006) fremlægger kærligheden som en universel oplevelse, som alle mennesker møder gennem livet. Måden hvorpå mennesket oplever kærligheden i parforholdet er derimod unikke oplevelser. Ud fra teorien kan det antages at der ikke er et parforhold der er ens og som har de samme universelle oplevelser. Ud fra Buss' teorier vil jeg argumentere for at kærligheden kan forstås som et bredt universelt fænomen der opstår fælles for alle i samfundet, men som mennesket går igennem livet og oplever på forskellige måder. Dette skyldes bl.a. at alle parforhold ikke er ens, og alle veje til et parforhold, dermed heller ikke er den samme oplevelse for alle individer. Jeg vil ud fra teorien yderligere argumentere for at kærlighed og vejen dertil ikke blot er forskellig for menneskets oplevelse af kærligheden, men at der yderligere ligger forskelle i mødet med kærlighed, på baggrund af køn. Kærligheden og parforholdet kan ud fra hhv. Darwin (1871) og Buss (2006) teorier også opleves forskelligt, alt efter hvilket køn der skal indgå i en romantisk relation. Mennesket oplever forskellige risici og evolutionære adaptationer ved hhv. at være enten mand eller kvinde. Buss (2006) fremlægger at kønnene ikke deler de samme risici og problematikker. For kvinder er der f.eks. flere risici ved at indgå i samleje, da kvinden muligvis kan blive hæmmet i ni måneder, grundet chancen for graviditet. Hvorimod når mænd indgår i samlejet, har de ikke denne risiko da mænd fra biologiens side ikke kan blive gravide.

Ligesom Buss (2006) argumentere for at mænd og kvinder møder kærligheden forskelligt, kan der yderligere drages paralleller til Darwins (1871) teori omkring den *naturlige- og seksuelle selektion*. Gennem den seksuelle selektion opdagede Darwin at mennesket yderligere gik efter fysiske kvaliteter ved hinanden, som ikke handlede om decideret overlevelse. Darwin fandt at hankøn oftest var det køn der imponerede hunkønnet, når der skulle dannes en romantisk relation. Dette skyldes at hankønnet gennem den seksuelle selektion var det køn der biologisk ændrede sin krop, for at kunne imponere og finde en partner af modsatte køn. Grundet denne forskel på mænd og kvinder og dets risici, kan det ud fra teorien antages at mænd er mere tilbøjelige end kvinder, til at indgå i kortvarige parforhold, hvor kvinder modsat er mere tilbøjelige til at indgå i de længerevarende parforhold. Slutligt kan det yderligere antages at det er kvinderne der er mere omhyggelig i sit valg af partner, grundet chancen for graviditet bliver kvinden nødt til at overveje hvilke kvaliteter en evt. partner har, der kan videregives til deres afkom.

Opsummerende vil jeg ud fra de fremstillede evolutionære pointer argumentere for at kærlighed og parforhold overordnet set, reduceres til at handle om reproduktion og hvordan man bedst muligt opretholder et længerevarende parforhold. Kærlighed bliver kategoriseret som et fænomen der er til for sikre menneskets videreudvikling. Det er et fænomen der kan opleves universelt for alle mennesker, men måden hvorpå den opleves, tilgås og føles, er forskellig og unik.

3.1.2 - Kærlighed og parforhold gennem tilknytningsteorien

Tilknytningsteorien kan benyttes til at forstå kærlighed og parforhold som noget mennesket møder og går indtil, på baggrund af menneskets opbyggede relationer og tilknytningsmønstre gennem opvæksten. Yderligere kan tilknytningsteorien hjælpe med at forstå hvordan vi mennesker indgår i parforhold i voksenalderen, samt hvordan menneskets tilknytningsmønstre påvirker menneskets senere valg af partner og dets ageren i et voksent parforhold. Bowlby (2005) redegøre for at mennesker knytter sig til andre mennesker gennem hele livet. Yderligere mener han at mennesket er tilbøjelig til at beholde deres allerede udviklede tilknytningsmønstre fra barndommen af, op i voksenalderen.

Herudfra vil jeg argumentere for at man gennem tilknytningsteorien kan forstå parforhold som en relation mennesket indgår i, ved at knytte sig til og søge tryghed ved et andet menneske. Dette skyldes at individet vokser fra sin tidligere omsorgsperson, og dermed søger et nyt menneske at knytte sig til senere hen i voksenlivet. Hertil søger mennesket efter en relation der samtidigt er mere jævnbyrdig og hvor begge individer er lige afhængige af hinanden, og forpligtede til hinanden.

Jeg vil endvidere argumentere for at tilknytningsmønstre der dannes i barndommen, kan tyde på at være et af de grundlag som mennesker benytter når det skal tilgå en ny romantisk relation. Det kan ud fra tilknytningsteorien antages, at mennesket tilgår nye relationer, og møder nye mennesker på baggrund af deres udviklede tilknytningsmønstre de fik i barndommen. Broberg (2008) fremlægger at hvis et individ har haft en utryk tilknytning i barndommen, viser forskning at dette højst sandsynligt vil betyde at individet har en større chance for at være mere mistroisk og nervøs i et romantisk parforhold, end hvad et individ med en tryk tilknytning f.eks. ville være. Ud fra teorien kan det dermed antages at menneskets fremtidige møder med

nye individer; herunder romantiske relationer, til dels er forudbestemt ud fra hvilket tilknytningsmønster man dannede i barndommen.

Endvidere kan tilknytningsteorien, ligesom evolutionsteorien, argumenteres for at være deterministisk. Når det gælder kærlighed, mener jeg at tilknytningsteorien er deterministisk, på det grundlag at mennesket bliver påvirket af udefrakommende faktorer, herunder omsorgspersonens egne evner til at opfylde og udvise tryghed til barnet. Dette skaber for mig en yderligere undren om hvorvidt ens tilknytningsmønster, groft sagt, er forudbestemt, alt efter hvilke evner barnets givne omsorgspersonen besidder. Broberg (2008) redegøre for at de tidlige tilknytningsmønstre, har betydning for individets senere ageren overfor romantiske relationer, og hvordan mennesket knytter sig til andre individer i sin voksenalder. Dette skyldes at de dannede tilknytningsmønstre kommer til at påvirke flere af individets aspekter senere hen i livet, herunder f.eks. individets selvværd og nære relationer i voksenalderen. Man kan derfor antage ud fra tilknytningsteorien at tilknytningsmønstrene påvirker individet senere hen, og spiller derfor en rolle i hvordan individet møder den nye partner, og yderligere hvordan individet agere i parforholdet.

I Brobergs (2008) redegørelse af tilknytningsteorien nævnes der ikke nogen form for ændringer der kan finde sted, i forhold til at håndtere og ændre sit tilknytningsmønster, tilknytningsteorien nævner blot at mønstrene følger en gennem livet. Tilmed findes der nylige studier (Chopik & Edelstein, 2017; Travis & co., 2001), der viser at individer gennem aktiv deltagelse i terapi kan ændre på sine tilknytningsmønstre, samt at mennesket ydermere ændre sig og tillære nye håndteringsstrategier med alderen. Det er hverken en hurtig eller nem proces, men en mulig proces hvis man ønsker at arbejde sig mod andre tilknytningsmønstre. Supplerende er der også undersøgelser (Grandqvist m.fl., 2007; Shaver, Belsky & Brennan, 2000) der viser en række tilfælde, hvor tilknytningsmønsteret fra barndommen, ikke stemmer overens med tilknytningsmønsteret i voksenalderen. Selvom man ikke 100% kan konkludere på hvorvidt at ens barndoms tilknytningsmønster vil følge en gennem hele livet, vil jeg mene at tilknytningsteorien ligeså er deterministisk, i og med mennesket bliver påvirket og præget af andres udefrakommende evne til at knytte bånd og give tryghed til andre.

Hvis kærlighed og parforhold skal kunne forstås gennem tilknytningsteorien, kan man kort sagt argumentere for at tilknytningsteorien og dets tilknytningsmønstre, er med til at danne et grundlag for hvordan mennesket indgår i, og tilgår relationer senere hen i livet, på baggrund af den opvækst individet har. Yderligere kan man forstå et parforhold som en relation hvori den romantiske partner påtager sig rollen som den nye primære tilknytningsperson, og som menneskets primære tryghedsbase.

3.1.3 - Parforhold med individet i fokus

Jeg vil argumentere for at mennesket ikke indgår i et parforhold, uden at have sig selv i fokus og lært sig selv at kende. Et fællestræk for at forstå kærlighed og parforhold hos flere af teorierne er, at de alle har det tilfælles at de fokuserer på det individuelle ved mennesket, når individet skal indgå i et parforhold. Både Giddens (1992) og Illouz (2013) mener at parforholdet kan forstås som en relationer individer indgår i, med et fokus på sig selv og forsøget på at opretholde egne værdier og lyster i parforholdet. Supplerende mener Anthony Giddens (1992) i teorien om det 'rene forhold', at et individ i dag har meget fokus på egne følelser, og har dermed lært at sætte personlige grænser, inden individet indgår i en romantisk relation. Tilslutningsvist mener Fromm (1956) at mennesket skal kende sig selv, før individet kan indgå i et forhold. Fromm mener at selvkærlighed er altafgørende for at mennesket kan opnå og føle kærlighed til et andet menneske. Uden autonomi og selvkærlighed kan det antages at mennesket ikke ville kunne lære at elske et andet individ, og dermed ikke kunne indgå i et parforhold. Det kan ud fra de givne teorier antages at mennesket ikke en indgår i en relation uden at have styr på egne følelser og besidder autonomi

Når det handler om autonomi argumenterer både Giddens (1992) og Illouz (2013) for at et individ søger at opretholde sin autonomi i et parforhold, og hele tiden sikre sig at individets grænser ikke bliver overtrådt i stræben efter kærlighed og tosomhed. Ligeledes mener Bauman (2003) først og fremmest at mennesket desperat søger og ønsker at kunne relatere sig til et andet individ. Men selvom mennesket søger efter en følelse af tosomhed, er mennesket yderligere styret af frygten for at miste frihedsfølelsen; autonomien. Herudfra vil jeg argumentere for at menneskets fokus og frygt for at miste sin autonomi, kan være med til at mindske individets chance og lyst, til at prøve at opsøge de romantiske parforhold, grundet frygten for at miste denne

autonomi. Det at et individ bibeholder sin autonomi vil jeg argumentere for er betydningsfuldt for at skabe stabilitet i et parforhold. Dette skyldes at autonomien bidrager til at individerne bibeholder deres egne principper og refleksioner, mens de samtidigt kan åbne op og være intime over for det andet individ. Når et individ bibeholder dets autonomi, vil jeg argumentere for at individet ydermere beholder evnen til at reflektere over om parforholdet stadigvæk gavner individet, samt refleksioner om hvorvidt parforholdet er værd at forblive i. Autonomien har stor betydning for opretholdelsen af et parforhold, i og med mennesket, ifølge Giddens, kun indgår i et parforhold hvis begge parter kan få noget ud af relationen. Ud fra disse teorier mener jeg at mennesket autonomi er vigtig for individet at opretholde, for at individet ikke mister sig selv, eller sine værdier ved at blive opslugt i parforholdet og det andet individ.

Disse teorier mener jeg er med til at skabe et lidt bredt og modsigende endeligt svar på hvilken betydning menneskets autonomi har, når kærlighed og parforhold skal forstås. På den ene side redegør teorien for at mennesket bør besidde autonomi, før et parforhold kan påbegyndes. Hvor der modsigende yderligere redegøres for at denne oprettede autonomi, er med til at skabe en frygt i mennesket, herunder frygten for at miste autonomien ved at indgå i et parforhold. Sammenfattende omkring disse forskellige synspunkter vil jeg argumentere for at det for mennesket handler om en balancegang. Det går ikke ud på at skulle vælge enten at opretholde autonomien, eller være en del af et parforhold. Men det handler derimod om at mennesket skal lære at give noget af sig selv i et forhold, men samtidigt opretholde egne interesser, holdninger og hobbyer, på trods af partnerens evt. forskellige interesser. Dette understøttes yderligere af Baumans (2003) argument for at et parforhold godt kan bestå af to individuelle individer, der har egne interesser, som samtidigt oplever følelsen af tosamhed i et parforhold.

3.1.4 - Kærligheden er varierende og opstår i forskellige relationer

Erich Fromm (1956) præsenterer kærligheden som en enorm kraft, som har stor betydning for menneskets individuelle vækst. Yderligere beskrives kærligheden som en kraft der modvirker ensomhed, samt beskrives det hvordan mennesket ikke ville

kunne eksistere uden kærligheden. Fromm beskriver yderligere hvordan kærligheden findes i flere relationer, og dermed ikke ekskluderende tilhører det romantiske parforhold. En teoretiker der ligeså beskriver kærlighed som et behov og en stræben i menneskets liv, er Robert Sternberg (1986). Han beskriver at kærligheden består af tre forskellige komponenter i hans teori; ”*triangular theory of love*”. Hvis alle tre komponenter er til stede i samme relation, danner dette den største kærlighed mennesket kan opleve, hvilket ydermere er den kærlighed mennesket søger efter i et parforhold. Supplerende til Fromms idé om at kærligheden tilhører flere relationer, præsenterer Sternbergs (2006) ligeså i sin teori, en idé om at kærlighedsbegrebet ikke kun er tilkoblet det romantiske parforhold, men at kærligheden yderligere er et fænomen der strækker sig over flere relationer. Ud fra disse to teorier vil jeg argumentere for at kærligheden kan forstås som en kraft mennesket søger og stræber efter i sit liv. Mere specifikt kan det ud fra teorierne antages at mennesket stræber efter at opnå den romantiske type af kærlighed i et parforhold, som i Sternbergs teori kaldes ”*Consummate Love*”, som er den kærlighedsrelation hvortil alle tre komponenter er til stede. Man kan endvidere ud fra teorien forstå kærlighed som et fænomen mennesket er omgivet af, hvortil mennesket møder kærligheden gennem flere forskellige konstellationer. Slutligt kan man ud fra teorierne antage at kærligheden er noget mennesket ikke kan undvære, da kærligheden er hvad mennesker (ifølge Fromm) benytter for at undgå ensomhed.

Med henblik på Sternbergs teori *Duplex theory of love* (1986; 2006), nævner han hvordan de tidligere nævnte tre komponenter eksisterer samtidigt og interagerer med hinanden i alle relationer, dog forskelligt fra relation til relation. Ud fra denne teori vil jeg argumentere for at man gennem teorierne yderligere kan forstå parforhold som unikke oplevelser, hvor ingen kærlighedsrelationer er ens, i og med de tre komponenter kontinuerligt er i spil på forskellige, på tværs af relationerne. Jeg vil yderligere argumentere for at kærligheden ikke er en generaliserende oplevelse, men derimod er et individuelt fænomen som mennesket oplever på forskellig vis. Man kan yderligere forstå kærlighed og parforhold som noget der findes i flere former, grundet de tre forskellige komponenter, og de forskellige relationer der dannes på baggrund af disse. På baggrund af dette er forståelsen af kærligheden ikke kun isoleret til et romantisk forhold. Kærligheden kan også blive forstået som et fænomen der spænder sig ud over flere forskellige typer af kærlighedsrelationer. Der nævnes i teorien både relationer der

kan beskrives som værende venskabelig, eller relationer der kan kategoriseres som et kortvarigt parforhold. De otte typer af kærlighedsrelationer Sternbergs (2006) teori nævner beskriver flere forskellige stadier af relationer, men yderligere også hvilken type af relation der oprettes på tværs af komponenterne. Der findes én form for kærlighed, som har alle tre komponenter i spil (*Consummate Love*), dette er den største kærlighed et menneske kan opleve. Det er denne form for kærlighed der menes, at mennesket stræber efter. Denne form for kærlighed kan drage paralleller til Fromms forståelse af kærlighed som noget mennesket stræber efter. Begge disse teoretikere ser kærlighed som noget mennesket ihærdigt søger i livet.

Endvidere kan man ud fra Sternbergs (2006) teori (*A Theory of Love as a Story*) forstå kærlighed som noget der individuelt opleves, fra person til person. Dette skyldes at mennesket selv danner forskellige historier, gennem miljøet mennesker vokser op i. Dette sker på baggrund af de ting mennesket oplever og vokser op omkring, mennesket danner hermed selv egne historier og forestillinger om kærligheden og parforhold, baseret på det omkringværende miljø.

Hertil kan man diskutere om hvorvidt et individ med et mistroisk forhold til ægteskab, har denne historie om kærlighed fordi individet muligvis er vokset op i en familie hvor de fleste parforhold er endt ud i skilsmisse. På baggrund af denne teori vil jeg argumentere for at menneskets kærlighedshistorier påvirker hvordan vi mennesker indgår i en romantisk relation, samt hvordan vi søger den. Dette kan yderligere sammentænkes med tilknytningsteorien, på det grundlag at vi mennesker bliver påvirket af miljøet omkring os, og opretter her både tilknytningmønstre, kærlighedshistorier og forestillinger, på baggrund af de ting mennesket oplever og vokser op omkring. Ud fra disse to teorier kan det antages at menneskets opfattelse af kærlighed og parforhold er stærkt påvirket af udefrakommende stimulus. Samt at mennesket benytter disse opfattelser af kærligheden og parforhold, til at indgå i romantiske relationer. Yderligere kan man herudfra diskutere om hvorvidt disse historier mennesket danner - på baggrund af miljø og påvirkning - er med til at gavne en romantisk relation, eller de modsat er med til at forstyrre to menneskers mulighed for at indgå i et parforhold. Dette skaber en undren om hvorvidt to ellers kompatible mennesker kan spænde ben for en romantisk relation, grundet allerede oprettede idéer om hvad kærlighed er og bør være. Ud fra denne undren, mener jeg at det kan antages at disse historier kan være med til at gøre det sværere for nogle individer at danne en

romantisk relation, hvis individerne ikke ser et parforhold og dets muligheder og begrænsninger på samme niveau.

Ud fra dette synspunkt mener jeg at kærligheden kan forstås som et fænomen der er påvirket og styret af, hvilke oplevelser vi mennesker møder i samfundet. Denne forståelse af kærlighed og parforhold kan drage paralleller til tilknytningsteorien. Begge teorier introducerer et perspektiv hvor menneskets opvækst er i fokus. De præsenterer begge hvordan omgivelserne mennesket vokser op i er med til at danne individets tanker, følelser og ageren om, og i bestemte situationer, herunder at indgå i parforhold og opleve kærlighed.

På trods af denne indflydelse af samfundet, mener jeg at kærligheden kan forstås som noget der universelt opleves på tværs af individer, men som yderligere er en unik oplevelse for det specifikke individ. Ydermere kan kærlighed og parforhold forstås som noget mennesket har forskellige holdninger til, alt efter hvilke historier og idéer mennesket har dannet sig, af de romantiske relationer. Slutligt mener jeg at man gennem den anvendte teori kan forklare og forstå kærlighed som et fænomen der ikke kun tilhører den romantiske relation, men som yderligere er et fænomen der kan opstå ved andre relationer, herunder f.eks. ved et venskab mellem to individer.

3.1.5 - Opsummerende forståelse af kærlighed og parforhold

Slutligt vil jeg argumentere for at de tre forskellige teorier jeg har redegjort for; Evolutionspsykologi, Tilknytningsteori og Socialpsykologi, hver for sig ikke giver et lige så nuanceret billede på hvordan man kan forstå eller forklare kærlighed og parforhold. Men gennem den eklektiske tilgang specialet følger, kan teorierne give et bredere og mere nuanceret billede på hvordan kærlighed og parforhold kan forstås, samt hvordan de både eksistere sammen og hver for sig. Ud fra de forskellige teoretiske synspunkter kan man forstå parforhold og kærlighed forskelligt. Hvad der derimod går igen flere gange, er mennesket lyst og stræben efter oplevelsen af tosamhed. Modstridende dertil går behovet for individualitet flere gange igen, samt frygten for at miste sig selv i en romantisk relation. Supplerende kan der argumenteres for at mennesket ofte søger efter enighed og ligeværdighed når de skal indgå i romantiske relationer. Et sted teorierne dog til dels modsiger hinanden er i hvilke former for relationer kærlighed er til stede i. Evolutionspsykologien lægge vægt på at kærligheden

blot er til stede ved de længerevarende parforhold, og ikke opstår ved kortvarige parforhold. Hvor de socialpsykologiske teorier på den anden side fremlægger pointer om at kærligheden er til stede i flere forskellige typer af parforhold, det kommer blot an på hvor presserende kærligheden er, og hvilken form for relation kærligheden indgår i. Kærlighed og parforhold kan yderligere forstås forskelligt fra person til person. I teorierne bliver kærlighed og parforhold overordnet præsenteret som et fænomen der som helhed er en individuel oplevelse, og som til dels er præget af samfundet. Opfattelsen af kærlighed og parforhold hos individer er forskellig, alt efter hvordan individet er vokset op. Dette skyldes at mennesket bliver præget af de omkringliggende faktorer, der hertil spiller ind på dets opfattelse af kærlighed, og ageren i et parforhold.

Afslutningsvist vil jeg argumentere for at der ikke er én universel forståelse af hvordan kærlighed og parforhold bør være. Da udlevelsen og opfattelsen af kærlighed og parforhold, ikke kan diskuteres/konkluderes ned til en forståelse af rigtig og forkert.

3.2 - Hvordan er synet på kærlighed og parforhold forandret?

Anden del af diskussionen vil i lighed med ovenstående diskussion, tage udgangspunkt i den anvendte teori. Hertil vil jeg i dette afsnit ud fra teorien, argumentere for hvorvidt og hvordan samfundets syn har ændret sig, med henblik på kærlighed og parforhold. Alene kan teorierne bidrage med hvert deres teoretiske syn på, hvordan kærlighedsfænomenet har ændret sig gennem de sidste 200 år. Hvorimod de tilsammen vil søge at give en mere dybdegående forståelse af kærligheden og parforholdets udvikling over tid.

3.2.1 - Uundgåelig evolutionær forandring?

Mennesket er kort sagt et ændrende og udviklende individ. Gennem den evolutionære teori finder vi at mennesket overordnet er et individ, som med tiden tilpasser sig hvilket miljø og samfund der leves i. Mennesket udvikler sig for bedst muligt at passe ind i samfundet, og yderligere for at have de bedste chancer for overlevelse. Ud fra denne tilgang kan man antage at i takt med at mennesket udvikler sig, vil menneskets holdninger og følelser også udvikle sig i forlængelse af samfundets udvikling. Derfor

vil jeg argumentere for at menneskets syn på kærlighed og parforhold har ændret sig gennem tiden. Hertil opstår der et spørgsmål og en undren om hvordan samfundets syn på kærlighed og parforhold har forandret sig? Menneskets ændring og adaptation til det udviklende samfund, sker gennem den *naturlige-* og *seksuelle selektion* (Darwin, 1871). Denne teori kan benyttes til at etablere et grundlag, for at mennesket helt naturligt vil ændre sig, og kommer til at ændre sig yderligere i fremtiden. Jeg vil dermed argumentere for at ændring er noget der ligger naturligt i både mennesket og samfundets kultur. Det er noget der helt automatisk vil ske ved mennesket, i takt med at vi udfolder os, bliver klogere og lærer nye ting at benytte i dagligdagen. Hertil mener jeg yderligere at man derfor ikke kan komme uden om at menneskets måde at indgå i parforhold, samt at forstå og bruge kærlighed på, har ændret sig igennem de sidste 200 år.

Det nævnte *Time lag Argument* fra evolutionsteorien kan antages at blive en konsekvens for mennesket, når det skal indgå i parforhold (Workman & Reder, 2008). *Time lag Argument* er relevant at nævne, i og med vi i dag lever i et samfund hvor mennesker hele tiden ændrer sig, og samfundet omkring mennesket hele tiden udvikler sig. Evolutionen i mennesket, samt den naturlige selektion kan ikke følge med den tid vi lever i. Dermed sagt kan dette betyde at der evolutionært i mennesket stadig er karaktertræk og egenskaber i os, som ikke er fordelagtige for mennesket i det udviklende samfund. Hvorfor det kan starte en undren om hvorvidt dette kan føre til problematikker for individet. Det kan antages ud fra *Time lag Argument* at mennesket i dag stadig besidder primitive egenskaber, tanker og følelser der gavner individet for 200 år siden. Netop dette mener jeg kan være en problematik for individet når det skal tilpasse sine kærlighedsrelationer til det nuværende samfund. Dette skyldes at samfundet de sidste 200 år har ændret sig gevaldigt; på flere forskellige fronter.

David Buss (2006) anser kærligheden som en adaptation der skal løse mulige problemer der kan opstå ved kærligheden i parforhold. Hvis *Time lag Argument* igen bliver taget i betragtning, kan det yderligere antages at det moderne samfund og menneske, ikke har nået at udviklet adaptations mekanismer der hjælper individet og kærligheden, i det nuværende samfund. Dette skyldes at adoptionsmekanismerne ændrer sig over flere generationer. Eftersom samfundet udvikler sig fra generation til generation, kan det dermed antages at mennesket på nuværende tidspunkt ikke er i besiddelse af adaptations mekanismer, der specifikt er tilpasset til menneskets ageren i det moderne samfund.

Evolutionsteorien opstiller yderligere en teori om hvordan mennesket biologisk set har forskellige forudsætninger og konsekvenser ved at indgå i romantiske relationer. Buss (2003) fremlægger at kvinder biologisk set har en større risiko ved at indgå i samleje med mænd, end mænd har ved samleje med kvinder. Hertil refereres der til at kvinder f.eks. kan blive gravide. Dette forudsætter at kvinder er mindre tilbøjelige til at indgå i samleje med mænd, hvis samlejet ikke er inden for en romantisk relation; længerevarende parforhold. Jeg vil argumentere for at dette aspekt har ændret sig, og hermed ikke længere nødvendigvis er tilfældet i det nuværende samfund. Kvinder kan stadig biologisk set blive gravide, men i det nuværende samfund er der ikke længere de samme risici, ved at blive gravid, og hermed skulle gennemføre en graviditet. Det skyldes bl.a. at der eksempelvis i Danmark; i løbet af 1960'erne kom en øgning af adgangen til prævention. Hertil det supplerende i 1966 blev muligt for de danske kvinder at benytte p-piller som en præventionsmulighed. Senere hen kom der yderligere i 1973, en lovgivning om fri abort i Danmark (Sørensen, 2017, danmarkshistorien.dk). Med muligheden for at beskytte sig under samleje, eller få foretaget en abort ved uønsket graviditet, er det nu muligt for kvinder at indgå i samleje uden konsekvenserne de er tilskrevet gennem biologien. Dette mener jeg bl.a. er med til at ændre antagelsen af måden hvorpå kvinder indgår i romantiske relationer på, da kvinderne med disse nye muligheder kan indgå i samleje med de samme forudsætninger som mænd. Dermed behøver kvinderne ikke være lige så selektive når de skal udvælge hvem de vil indgå i et kortvarigt parforhold med, da der ikke længere er de samme forudsætninger for at blive gravid, eller at skulle gennemføre graviditeten.

Jeg vil supplerende argumentere for at udviklingen af det nuværende samfund, yderligere har ændret på forudsætningen for mænds tilgang til samleje. Det kan i dag grundet samfundets udvikling, være en ulempe for mænd hvis de gør en kvinde gravid og hun beholder barnet. Dette skyldes at begge forældre gennem Børnebidragsloven er forpligtet til at skulle forsørge barnet (Børnebidragsloven, 2019, Retsinformation.dk). Hvis manden derfor ikke bidrager til barnets opvækst, bliver han i det nuværende samfund i dag nødsaget til følge loven, og hermed bidrage med børnetilskud til den forsørgende forældre. Dette gælder ligeledes også for kvinden, hvis det er manden der agerer som den forsørgende forælder.

Ud fra de evolutionære teorier kan man kort sagt sige at denne teori fremlægger et overordnet fundament for at kærlighed og parforhold er et konstant udviklende fænomen for mennesket. Mennesket adapterer sig til det omkringliggende samfund og tilpasser sig miljøet gennem den *naturlige- og seksuelle selektion*.

3.2.2 - Transformation af kærlighed og parforhold

I afgrænsningsafsnittet (jf. afsnit 1.3.) afgrænser jeg mig til at undersøge fænomenerne kærlighed og parforhold, indenfor en tidsperiode der starter omkring 1800-tallet. I start 1800-tallet, blev parforhold beskrevet som noget der i højere grad blev opsat af andre mennesker, end de to involverede parter i parforholdet. Valget af partner blev i denne periode styret af økonomiske forhold, godkendelse fra samfundet; herunder med henblik på menneskets sociale status. I søgen på en partner blev individets egne holdninger, seksuelle præferencer og følelser ikke taget med i betragtningen (Giddens, 1994; Illouz 2013). Jeg mener Illouz og Giddens er med til at danne et billede af hvordan kærlighed og parforhold overordnet fungerede for 200 år siden. Jeg vil argumentere for at menneskets egen subjektive holdning og frie vilje til at vælge partner, var nærmest ikke eksisterende i denne tidsperiode. Valget var kontrolleret af andre mennesker, og blev gjort til en objektiv proces. I teorien beskrives der at det var mændene der i denne periode skulle bejle sig til kvinderne, og det var mændene der skulle imponere for at finde en kvinde. Der kan her drages en parallel til evolutionsteorien, omhandlende den *seksuelle selektion* (Darwin, 1871). Den evolutionære teori fremlægger hvordan manden var det eneste køn der biologisk set ændrede sig for at skulle imponere det andet køn. Ud fra begge standpunkter fra de to teorier, kan det antages at det dermed er kvinden der i højere grad skal vælge mellem de bejlende herrer. I begge disse teorier går det igen, at det er kvinden der ses som værende det selektive køn, og manden der skal fremvise hvem han er og hermed imponere de selektive kvinder.

Det er ikke nødvendigvis de samme sociale standarder der er gældende for at finde en partner i det nuværende samfund. Illouz (2013) fremlægger yderligere hvordan det ikke længere er regler og normer der bestemmer hvilken partner man skal vælge. I dag har det ændret sig til at handle om menneskets sande følelser, og er blevet et mere subjektivt valg. Disse sande følelser som Illouz nævner, står i modstand til den

tidligere nævnte periode med regler, normer og social status. Det kan antages at det i 1800-tallet kan have været mere overskueligt at finde en partner, da der var opstillet regler og krav om social status og karakter, for at komme i betragtning som romantisk partner. Hvis en person ikke opfylder de opstillede kriterier, berettede reglerne at man ikke skulle acceptere denne person som kommende partner. Der var ikke følelser indblandet, som der skulle tages stilling til, eller overvejes hvorvidt disse var gengældt fra den anden part. Det var blot op til ens karakter og de sociale normers accept, som bestemte parforholdets opstart. Hvortil der i dag ikke er samme mængde af disse regler og normer, som individer skal forholde sig til. Ud fra Illouz' (2013) synspunkt kan man derfor argumentere for at kærlighedsvalget i dag er et mere individuelt valg, hvortil mennesket følelser for det andet individ har en større betydning. På den anden side er følelser trods alt noget der kan komme og gå. Hvis det antages at individet vælger en romantisk relation baseret på følelser og individuelle valg, vil der være en større sandsynlighed for at disse sande følelser kan forsvinde, og dermed kan føre til enden på det ellers følelses valgte parforhold.

Jeg vil argumentere for at synet på parforhold i dag ikke længere handler om at finde én partner, som man skal leve med resten af livet. Dette skyldes at vi i dag lever i et yderst individualiseret samfund, hvor mennesket hele tiden søger det bedste og mest spændende menneske på markedet at danne par med (Fromm, 1956; Bauman, 2003). Vi lever i dag i et forbrugersamfund, hvilket jeg mener kan forudsætte at det bliver sværere for individet at forpligte sig til ét menneske resten af livet. Dette skyldes at der i forbrugersamfundet er den tankegang og kultur, at hvis der kommer noget bedre på markedet, vil man hellere have det, end hvad man allerede havde. Dette er med til at understøtte argumentet for at individet ikke nødvendigvis søger én partner, men kan finde noget bedre i længden. Buss og Schmitt (1993) fremlægger ligeledes at normen for mennesket, ikke nødvendigvis er et livslangt parforhold. Hvilket ligeledes understøtter tankegangen om at samfundet i dag ikke har opsat de rette rammer for at bibeholde ét parforhold. Dette kan bl.a. skyldes fjernelsen af de tidligere normer og regler. Når der i dag ikke er disse opstillede regler at gå ud fra, har mennesket nærmest frit valg, hvilket jeg mener kan blive uoverskueligt, og hermed gøre valget af partner til en svær og ubeslutsom proces. Selvom man måske ville antage at det er gavnligt for mennesket selv at kunne vælge og have en subjektiv holdning til individets partnervalg, vil jeg mene at der grundet forbrugersamfundet kan argumenteres for, at

parforhold i dag mangler forpligtigelse og kvalitet. Dette skyldes at mennesket ikke er villig til at arbejde for at opnå kærligheden, og i højere grad benytter sig mere af Bauman's (2003) *lommeforhold*, hvor mennesket selv kan styre hvornår de vil indgå i en relation og hvornår de kan pakke forholdet væk igen. Giddens (1994) referere ligeledes til parforholdet som noget der nu bærer præg af hvorvidt begge individer er tilfredse i parforholdet, samt hvorvidt begge parter får noget ud af denne relation. Dette syn på parforhold står i modsætning til Illouz' (2013) første beskrivelse af parforholdet omkring 1800-tallet, hvortil der i denne periode ikke var disse overvejelser om hvorvidt nogle af parterne i parforholdet var tilfredse.

Giddens (2000) lægger yderligere vægt på at før mennesket kan indgå i en romantisk relation, skal mennesket lære at kunne åbne sig op for partneren, samt lære at reflektere over hvorvidt parforholdet er værd at opretholde. Ligeledes mener Fromm (1956) at mennesket bør lære og besidde visse værdier, for at kunne indgå i et parforhold. Herunder bør mennesket være nærværende, dedikeret og tålmodig, før man bør indgå i et parforhold. Disse to teoretikers syn på parforholdet kan benyttes til at argumentere for at parforholdet i dag er stærkt påvirket af individets egne valg, og følelser. Individet skal i højere grad evaluere sig selv og lære at håndtere visse værdier før de kan indgå i et parforhold. Dette understøtter yderligere at samfundets regler og normer, til dels er blevet tilsidesat i det nuværende samfund, for at menneskets egne individuelle følelser bliver sat i fokus.

Jeg vil endvidere argumentere for at samfundet i dag stadig har en indflydelse på valget af partner, på en anden måde end samfundet tidligere havde. De sociale rammer er stadig med til at determinere hvordan individer indgår i parforhold, og opsøger relationer. Dette skyldes den kapitalistiske kultur Fromm (1956) mener mennesket lever i, i dag. Han kritiserer samfundet på det grundlag at individer i dag konstruere sig selv for at fremstå bedst muligt på markedet, samt søger en partner der fremstår ligeså. Ud fra dette kan det antages at menneskets grundlag til at fremstå bedst muligt, er baseret på at skulle imponere samfundet og opretholde et godt ry. Hvorved et godt ry kan lede videre til at individet kan få en partner, der ligeledes også fremstår godt, set fra samfundets perspektiv. Dette argument understøttes yderligere af Illouz' (2013) teori hvortil hun mener at individet i dag har opbygget en frygt for afvisning. Denne frygt gør at individet er mere tilbøjelig til at undgå at opsøge en potentiel partner,

grundet frygten for at skulle fremstå som mindre værd i samfundets øjne. Med dette mener jeg at samfundet i en vis grad, stadig har en indflydelse på individets valg. Idet frygten er så stor, at det kan sætte en stopper for at nogle individer søger partnere, og måske ender med at være alene, fordi frygten for afvisning fylder for meget. Ud fra dette argument kan der yderligere antages at der derfor er mere på spil i en kærligheds interaktion i dag, end hvad der var for 200 år siden. Dengang var der ikke den samme mulighed for at blive afvist og dømt social uværdig på samme grundlag. Dermed mener jeg at der i dag et større pres på mennesket når man skal vælge og opsøge partnere.

Kort opsummerende er processen med at finde en partner, i høj grad præget af den kontinuerlige udvikling af samfundet og dets sociale normers ændringer. Dette ses da der under det moderne samfunds udvikling, er blevet fjernet de regler og normer man dengang benyttede til partnervalg. Samt at det nu er op til individets valg og følelser, hvor det tidligere eksempelvis bl.a. var økonomisk status som bestemte en partners værdi. I dag er valget af partner stadig påvirket af samfundet, bare på en anden måde. Der er flere individuelle valg i dag, men disse valg bliver taget med omtanke om hvordan samfundet vil modtage valget, samt hvordan samfundet vil tænke om individet hvis forholdet fejler. Derfor har samfundet indirekte stadig indflydelse på partnervalget. Det styres blot mere af individet selv i dag, fremfor at det er udefrakommende mennesker der sætter forholdet. Man kan formulere det således at det i dag er samfundets accept af det individuelle valg, der styrer samfundets indflydelse.

3.2.3 - Nye kærligheds udfordringer?

Kærligheden og parforholdet har ændret sig over de seneste 200 år. Spørgsmålet er her om det har ændret sig til individets fordel? Ændrer kærlighed og parforhold sig for mennesket skyld, eller er det nødt til at ændre sig grundet samfundets ændrede normer. Evolutionsteorien fremlægger at mennesket ændrer sig for at få nye adaptive mekanismer som bliver tilpasset til det ændrede samfund. Teorien fremlægger ydermere at evolutionen ikke kan nå at følge med, grundet *Time lag Argument*. Dette får mig til at undre mig om hvorvidt parforhold og kærlighed har ændret sig i en sådan

grad, at den er tilpasset samfundet og menneskets adaptive ændringer, eller om der er opstået nye problematikker mennesket skal forholde sig til.

Selvom der er blevet fjernet regler og normer fra samfundet, vil jeg argumentere for at mennesket i dag blot har fået nye udfordringer og opstillede normer der skal gennemgås for at vælge den rette partner. Det er blot nye udfordringer som mennesket skal lære at navigere i. Selvom det i dag er blevet et mere individuelt valg af hvem man skal danne et parforhold med, vil jeg ikke mene at det nødvendigvis er blevet nemmere eller bedre for individet. Zygmunt Bauman (2003) fremlægger hvorledes at kærligheden i dag er blevet negativt påvirket af det flydende moderne samfund, og kærligheden hermed har fået flere risici og yderligere givet mennesket en følelse af angst når det gælder partnervalg. I dag er samfundet meget fokuseret på det individuelle menneske, hvad man kan og vil selv, og hvordan man selv fremstår bedst muligt, udadtil. Jeg mener tilslutningsvist at Fromm (1956) deler samme idé om parforholdets udvikling, da han ligeledes lægger vægt på at mennesket i dag lever i en mere kapitalistisk kultur, som kan sammenlignes med Baumans syn på forbrugersamfundet. Når mennesket lever i et samfund hvor det handler om udbud og efterspørgsel kan det antages at et parforhold hurtigt kan blive overfladisk og yderligere identificeres som værende en umoden kærlighed, som Fromm (1956) nævner i sin teori.

En anden teori der kan benyttes til at understøtte argumentet, om at kærligheden i dag kan være sværere at opnå, er Sternbergs (1986) teori "*The Duplex Theory of Love*". Første aspekter af denne teori mener jeg kan bidrage med understøttende argumenter, for hvorfor jeg mener kærligheden og parforhold kan være problematisk at indgå i, i dag. Sternbergs første del af hans todelte teori, omhandler otte forskellige slags kærligheder, han mener mennesket kan opleve. Når der opstilles otte former for kærlighed, der strækker sig over forskellige relationer, mener jeg at det kan blive svært for individet at skelne mellem disse former for kærlighed. Ydermere mener jeg det kan blive et problem for mennesket at identificere hvilken form for kærlighed der er ægte, hvilken kærlighed der måske virker som et *lomme*forhold, og hvilken kærlighed man evt. oplever gennem ren fysisk tiltrækning; kortvarigt parforhold. Dette mener jeg kan gøre det svært for individer i dag, at navigere rundt i kærlighedsrelationer og dermed finde ud af hvilke relationer der bliver til parforhold, og hvilke relationer der muligvis

blot er et kortvarigt parforhold. Jeg vil ydermere argumentere for at denne problematik ikke blev oplevet i lige så høj grad for 200 år siden, hvor parforholdene blev valgt af andre. Hermed var der ikke beslutninger der skulle tages af individet selv, som individet derimod selv skal i dag.

En udfordring det virker til individet yderligere i dag oplever i processen af partnervalg, er det mere frie valg der er opstillet i det nuværende samfund. Partnervalget er i dag påvirket af skiftende lyst til noget nyt og bedre. Mennesket er i dag mere tilbøjelig til at skifte partner, hvis partneren ikke længere opfylder de stillede krav. Grundet denne skiftende kultur, virker det ydermere til at individer til dels har opgivet at opsøge den ægte kærlighed. Individet er i dag ikke lige så villig til at kæmpe for kærligheden, og villig til at ofre noget af sig selv for at opleve tosamheden med en partner. Med denne udfordring kan individer ifølge Giddens (1992) dermed ikke indgå i hvad han kalder for det 'rene forhold'. Dette skyldes at man ikke kan være i et rent forhold, hvis man ikke er villig til at ofre noget for at være i forholdet. Denne udfordring kan reflekteres til Baumans (2003) syn på at mennesket i dag er styret af lysten til hurtigt at kunne koble fra et forhold, såsom hans nævnte lomme forhold. Det tyder på at mennesket er bange for at forpligte sig til et andet individ, og dermed opstår der en frygt for at miste noget af sig selv, hvis man pludseligt skal pleje og passe et parforhold.

På den anden side kan der i et allerede eksisterende parforhold i det nuværende samfund også opstå en frygt for at miste hvad man har. Illouz (2013) fremlægger hendes syn på hvordan man i dag ikke blot kan være i et parforhold. Man skal kæmpe og yde for parforholdet, og for at holde det andet individs krav opfyldte. Samtidig skal individet i dag også huske sig selv og stadigvæk være et individuelt individ, uden for parforholdet. Hvis man ikke opfylder disse forskellige krav, kan det betyde at man mister sin partner, for noget der virker til at være bedre ude på markedet. Dette gælder også den anden vej, hvis individets egen partner ikke opfylder de opstillede krav. Jeg vil dermed mene at de opstillede krav til en selv og til ens partner, er stressende for individet at skulle opretholde, samtidigt med at de skal være individuelle individer. Dette kan yderligere ses som en af grundene til at folk benytter sig af Baumans (2013) lomme forhold, da disse forhold ikke kræver den samme form for opmærksomhed og forpligtelser som et parforhold gør. Jeg mener det kan virke mere overskueligt for

individer at et lommeforhold foregår på egne præmisser, samt hvor der ikke på samme måde opstår en frygt for at miste sig selv.

Ligesom Sternbergs forståelse af at kærlighed findes i flere forskellige typer af relationer og romantiske parforhold, præsenterer Bauman hvad han kalder for et *lommeforhold*, samt begrebet *netværker*. Disse typer af forhold kan sammenlignes med hvad evolutionsteorien præsenterer som, *kortvarige forhold*. Disse forhold virker som en relation mennesket kan hive frem, når der opstår et behov for nærvær. Ud fra Baumans beskrivelse af parforhold, kan man forstå parforholdet som værende noget tidskrævende, hvortil mennesket benytter sig af disse mindre afhængige forhold, så individet stadig kan bibeholde sin individualitet. Parforhold kan yderligere forstås som noget der er nemt at udskifte, grundet det moderne samfund mennesket lever i. I dag har mennesket en tendens til at søge efter det bedst mulige forhold, hvilket kan ende ud at parforhold og relationer bliver skiftet ud ofte. Denne måde at indgå i et parforhold på, tilføjer et aspekt af mangel på kvalitet, i forståelsen og udførelsen af parforhold.

Kapitel 4

I specialets kapitel 4 vil jeg præsentere specialets konklusion, som endegyldigt søger at besvare den stillede problemformulering. Der vil blive konkluderet på baggrund af den anvendte redegjorte teori, samt vil der konkluderes på baggrund af den todelte diskussion, der søgte at besvare den todelte problemformulering

4.1 Konklusion

Formålet med mit speciale er at undersøge hvordan kærlighed og parforhold kan forstås. Dette bliver søgt besvaret gennem benyttelsen af evolutionære teorier, tilknytningsteorien, samt flere forskellige socialpsykologiske vinkler på kærlighed og parforhold. Yderligere søger specialet at undersøge hvordan samfundets syn på kærlighed og parforhold har forandret sig, over en tidsepoke på 200 år. Hvilket leder videre til specialets endelige problemformulering som der i opgaven bliver søgt svar på.

Problemformuleringen lyder således;

Hvordan kan man forstå kærlighed og parforhold i et evolutions-, tilknytnings- og socialpsykologisk perspektiv?

Samt hvordan er samfundets syn på kærlighed og parforhold blevet forandret gennem de sidste 200 år?

For at besvare den stillede problemformulering har jeg benyttet mig af den eklektiske videnskabsteoretiske metode. Hertil har jeg benyttet mig af flere relevante teorier der alle sammen enten handler om kærlighed eller parforhold, eller som handler om begge dele. Ved at benytte den eklektiske tilgange har jeg fået skabt mig en grundviden af kærlighed og parforhold, bestående af flere forskellige teoretiske synsvinkler. Med dette brede teoretiske syn, vil jeg gennem den eklektiske tilgang diskutere teorierne op med hinanden og hermed søge at få en bredere forståelse af hvad kærlighed og parforhold er, ved netop at benytte flere teoretiske tilgange til det samme emne.

Konkluderende kan jeg sige at kærligheden og parforhold kan forstås forskelligt ud fra de tre valgte teoretiske tilgange til emnet. Ud fra den evolutionære teori kan jeg konkludere at kærlighed og parforhold overordnet forstås som et fænomen og en relation, som er skabt for at sikre det længerevarende forhold, som yderligere sikre menneskets overlevelse. Ud fra tilknytningsteorien kan jeg konkludere at de tilknytningsmønstre individet vokser op med, er med til at danne et grundlag for hvordan individet møder nye mennesker, samt hvordan individet indgår i kærlighedsrelationer og parforhold senere hen i livet. Ud fra de socialpsykologiske teorier kan jeg konkludere at kærlighed og parforhold kan forstås som et fænomen og en relation, som er varierende og noget mennesket møder gennem hele livet. Yderligere kan det konkluderes at kærlighed ikke udelukkende tilhører et romantisk parforhold, men at kærligheden yderligere tilhører andre relationer, såsom venskaber, kortvarige forhold og familie.

Konkluderende for alle tre teorier, er at de tilfælles deler idéen om at kærlighed og parforhold kan forstås som en unik universel oplevelse, som alle mennesker oplever gennem livet. Yderligere kan det konkluderes at menneskets varierende opvækst er med til at gøre oplevelsen og opfattelsen af kærlighed og parforhold forskellig fra individ til individ. Yderligere kan opvæksten og det omkringliggende miljø konkluderes som værende med til at danne menneskets forståelse af kærlighed og

parforhold. Hvilket dermed er med til at determinere hvordan mennesker indgår i parforhold, og hvordan mennesket oplever og udviser kærlighed. Kærlighed og parforhold kan endvidere konkluderes at være noget mennesket ihærdigt søger at opnå i livet, for at mindske menneskets ensomhed. Opsummerende for at besvare første del af problemformuleringen; *Hvordan kan man forstå kærlighed og parforhold i et evolutions-, tilknytnings- og socialpsykologisk perspektiv?* Kan kærlighed og parforhold forstås som et fænomen der er skabt til menneskets reproducerende fordele. Yderligere danner mennesket sin tilgang til kærlighed og parforhold bl.a. gennem opvækst, men ydermere også gennem det omkringliggende miljø. Slutligt kan kærlighed og parforhold forstås som et fænomen mennesket oplever i flere forskellige relationer, hvortil det ud fra den anvendte teori kan konkluderes at være et fænomen mennesket ikke kan leve uden.

For at besvare sidste del af den todelte problemformulering:

Samt hvordan er samfundets syn på kærlighed og parforhold blevet forandret gennem de sidste 200 år?

Benytter jeg mig ligeledes af den eklektiske tilgang, for at sætte teorien op mod hinanden, og se hvordan de tilsammen kan søge at besvare hvordan synet på kærlighed og parforhold har forandret sig.

Ud fra den anvendte teori kan jeg konkludere at kærligheden og dens adaptive mekanismer evolutionært er i kontinuerlig ændring. Men grundet samfundets konstante og hurtige forandringer, kan evolutionen ikke nå at følge med og tilpasse sig samfundet. Jeg kan yderligere konkludere at menneskets måde at indgå i parforhold på har forandret sig gennem de sidste 200 år. Ud fra den anvendte teori kan det konkluderes at mennesket for omkring 200 år siden, indgik i parforhold opsat af udefrakommende individer, hvortil kærligheden ikke var et bærende element i parforholdet. Det kan ydermere konkluderes at mennesket og samfundets syn på parforhold har forandret sig til at være blevet et individuelt valg, hvor mennesket og kærligheden er i fokus. Jeg kan endvidere konkludere at synet på parforhold har forandret sig fra at være en tankegang om at leve med ét menneske resten af livet, til at mennesket i dag indgår i flere løse forhold og ikke nødvendigvis søger det langvarige forhold længere. Selvom synet på kærlighed og parforhold har forandret sig, kan jeg konkludere at samfundet stadig har indflydelse på menneskets valg af partner, indflydelsen er blot forandret til at samfundet i dag har skabt et større markedet

hvor individer ikke kan beslutte sig for hvilken kærlighed og hvilket parforhold de ønsker.

Slutligt kan jeg konkludere at kærlighed og parforhold er et bredt emne, der kontinuerligt er i ændring og vækst. Synet på kærlighed og parforhold har ændret sig over de sidste 200 år, og kan antages kontinuerligt at fortsætte med at forandre sig.

Pensumoppgørelse

Ainsworth. (1978). Patterns of attachment: a psychological study of the strange situation. Lawrence Erlbaum. (Preface) (12s)

Bauman, Z. (2003) *Liquid Love*. Cambridge: Polity (169s)

Best, S. (2019). Liquid Love: Zygmunt Bauman's thesis on sex revisited. *Sexualities*, 22(7–8), 1094–1109. <https://doi.org/10.1177/1363460718795082> (16s)

Bo, I.G. & Engdal, E. (2014). Kærlighed - En væsentlig risiko i det moderne samfund. In: I.G. Bo & M.H. Jacobsen: *Hverdagslivets Følelser* (Kap. 6, pp. 171-194). København: Hans Reitzels Forlag (24s)

Bowlby. (2005). The making and breaking of affectional bonds. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203441008> (kap. 5) (26s)

Broberg, A. Granqvist, P. Ivarsson & T. Mothander, P. R. (2008). *Tilknytningsteori* (1. ed). København: Hans Reitzels forlag (302s)

Buss, D.M. (2003). The Evolution of Desire (3. ed., pp. 19-48): Strategies of Human Mating New York: Basic Books (30s)

Buss, D.M. (2006). The evolution of love. In: R.J. Sternberg & K. Weis (Eds.), *The New Psychology of Love* (pp. 65-86). New Haven, CT: Yale University Press (22s)

Buss, D.M. & Schmitt, D.P. (1993) Sexual Strategies Theory: An Evolutionary Perspective on Human Mating, *Psychological Review*, 100(2), 204-232 (29s)

Confer et al. (2010). Evolutionary psychology: Controversies, Questions, Prospects and Limitations, *American Psychologist*, 65(2), 110-126. DOI: 10.1037/a0018413 (17s)

Darwin, C. (1871). *On the origin of species* (5th ed. kap. 4, pp. 84-136) New York, D. Appleton and Co (55s) : <https://doi.org/10.5962/bhl.title.28875>

Ewen, R. B. (2003). Erich Fromm. The escape from Freedom (Chapter 6). In: *An Introduction to Theories of Personality* (6. Ed., pp. 121-134). Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates (14s)

Fromm, E. (1956). *The Art of Loving*. New York: Harper & Row (133s)

Giddens, A. (1992). *Intimitetens forandring*. København: Hans Reitzels forlag (Forord- Kap 4, & kap 10) (78s)

Giddens, Anthony 2000: *En løbsk verden. Hvordan globaliseringen forandrer vores tilværelse*. København: Hans Reitzels Forlag. (77s)

Hepper, E. G., & Carnelley, K. B. (2012). Attachment and romantic relationships: The role of models of self and other. (P. 1-30) (30s)
<https://doi-org.zorac.aub.aau.dk/10.1111/j.1475-6811.2000.tb00002.x>

Illouz, E. (2012). *Why Love Hurts - A Sociological Explanation* (1. ed.). Cambridge, UK: Polity Press (238s)

Jacobsen, Michael Hviid 2013: "Zygmunt Bauman", i Andersen, Heine et al. (red.): *Klassisk og moderne samfundsteori*. 5. udgave. . København: Hans Reitzel Forlag. (kap 23) (20s)

Jakobsen, Bo. (2005). KÆRLIGHEDSLIVETS PSYKOLOGI I EKSISTENTIEL BELYSNING. *Psyke & Logos*, 26(2), 9. Hentet fra <https://tidsskrift.dk/psyke/article/view/8230> (9s)

Katzenelson, B. (2011). Evolutionspsykologi. In: B. Karpatschof & B. Katzenelson (Ed.). *Klassisk og moderne psykologisk teori*. (2. ed, pp. 348-370). København: Hans Reitzels Forlag. (23s*)

Køppe, S. (2008). EN MODERAT EKLEKTICISME. *Psyke & Logos*, 29(1), 21. Hentet fra <https://tidsskrift.dk/psyke/article/view/8426> (21s)

Møhl, B. (1990). Kærlighed, Forelskelse og Sexualitet. In: S. Lunn, N. Rosenberg, P. Thielst: *Psykologi – en grundbog til et fag* (pp. 235-246). København: Hans Reitzels Forlag (11s)

Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(5), 971–980. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.59.5.971> (10s)

Sternberg, R. J. (2006). A Duplex Theory of Love. In R. J. Sternberg & K. Weis (Eds.), *The new psychology of love* (pp. 184–199). Yale University Press. (16s)

Sternberg. (1986). A Triangular Theory of Love. *Psychological Review*, 93(2), 119–135. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.93.2.119> (17s)

Workman, L. & Reader, W. (2004) *Evolutionary Psychology* (2. ed. Kap1-4) (s. 1-111) (111s)

Referenceliste

Ainsworth. (1978). Patterns of attachment: a psychological study of the strange situation. Lawrence Erlbaum.

Bauman, Z. (2003) *Liquid Love*. Cambridge: Polity

Best, S. (2019). Liquid Love: Zygmunt Bauman's thesis on sex revisited. *Sexualities*, 22(7–8), 1<https://doi.org/10.1177/1363460718795082>

Bo, I.G. & Engdal, E. (2014). Kærlighed - En væsentlig risiko i det moderne samfund. In: I.G. Bo & M.H. Jacobsen: *Hverdagslivets Følelser* København: Hans Reitzels Forlag

Bowlby. (2005). The making and breaking of affectional bonds. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203441008>

Broberg, A. Granqvist, P. Ivarsson & T. Mothander, P. R. (2008). *Tilknytningsteori* (1. ed). København: Hans Reitzels forlag

Buss, D.M. (2003). *The Evolution of Desire* (3. Ed): Strategies of Human Mating New York: Basic Books

Buss, D.M. (2006). The evolution of love. In: R.J. Sternberg & K. Weis (Eds.), *The New Psychology of Love*. New Haven, CT: Yale University Press (

Buss, D.M. & Schmitt, D.P. (1993) Sexual Strategies Theory: An Evolutionary Perspective on Human Mating, *Psychological Review*, 100(2), 204-232

Chopik WJ, et al. (2017). Longitudinal Changes in Attachment Orientation Over a 59-Year Period.

edelsteinlab.psych.lsa.umich.edu/pubs/Chopik%20et%20al%20JPSP.pdf

Confer et al. (2010). Evolutionary psychology: Controversies, Questions, Prospects and Limitations, *American Psychologist*, 65(2), DOI: 10.1037/a0018413

Darwin, C. (1871). *On the origin of species* (5th ed. kap. 4) New York, D. Appleton and Co : <https://doi.org/10.5962/bhl.title.28875>

Ewen, R. B. (2003). Erich Fromm. The escape from Freedom (Chapter 6). In: *An Introduction to Theories of Personality* (6. Ed. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Fromm, E. (1956). *The Art of Loving*. New York: Harper & Row

Giddens, A. (1992). *Intimitetens forandring*. København: Hans Reitzels forlag

Giddens, Anthony 2000: *En løbsk verden. Hvordan globaliseringen forandrer vores tilværelse*. København: Hans Reitzels Forlag.

Granqvist, P., Ivarsson, T., Broberg, A. G., & Hagekull, B. (2007). Examining relations among attachment, religiosity, and new age spirituality using the Adult Attachment Interview. *Developmental Psychology*, 43(3), <https://doi-org.zorac.aub.aau.dk/10.1037/0012-1649.43.3.590>

Hepper, E. G., & Carnelley, K. B. (2012). Attachment and romantic relationships: The role of models of self and other. <https://doi-org.zorac.aub.aau.dk/10.1111/j.1475-6811.2000.tb00002.x>

Illouz, E. (2012). *Why Love Hurts - A Sociological Explanation* (1. ed.). Cambridge, UK: Polity Press

Jacobsen, Michael Hviid 2013: "Zygmunt Bauman", i Andersen, Heine et al. (red.): *Klassisk og moderne samfundsteori*. 5. udgave. . København: Hans Reitzel Forlag.

Katzenelson, B. (2011). Evolutionspsykologi. In: B. Karpatschof & B. Katzenelson (Ed.). *Klassisk og moderne psykologisk teori*. (2. ed.). København: Hans Reitzels Forlag.

Køppe, S. (2008). EN MODERAT EKLEKTICISME. *Psyke & Logos*, 29(1), 21. Hentet fra <https://tidsskrift.dk/psyke/article/view/8426>

Møhl, B. (1990). Kærlighed, Forelskelse og Sexualitet. In: S. Lunn, N. Rosenberg, P. Thielst: *Psykologi – en grundbog til et fag* København: Hans Reitzels Forlag

Shaver, P. R., Belsky, J., & Brennan, K. A. (2000). The adult attachment interview and self-reports of romantic attachment: Associations across domains and methods. *Personal Relationships*, 7(1), 25–43

Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(5), <https://doi.org/10.1037/0022-3514.59.5.971>

Sternberg, R. J. (2006). A Duplex Theory of Love. In R. J. Sternberg & K. Weis (Eds.), *The new psychology of love* Yale University Press.

Sternberg. (1986). A Triangular Theory of Love. *Psychological Review*, 93(2), <https://doi.org/10.1037/0033-295X.93.2.119>

Workman, L. & Reader, W. (2004) *Evolutionary Psychology* (2. ed.)

Internetesider:

Børnebidragsloven. (2019, LBK nr. 773 af 07/08/2019). *Bekendtgørelse af lov om børns forsørgelse*. Social- og Ældreministeriet; <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/773>

Sørensen, A., (2017, 3. oktober), *Fri abort*. Lokaliseret d. 7. oktober 2022 på: <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/fri-abort>